

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

Facultatea de Științe
Economice și
Administrație Publică

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

DOMENIUL ECONOMIE

Instrumente de asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. Cristian-Valentin HAPENCIUC

DOCTORAND,

Livia – Elena Blanariu (Vranciu)

SUCEAVA, 2018

Această teză a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul “SOCERT. Societatea cunoașterii, dinamism prin cercetare”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/132406. Proiectul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 **Investește în Oameni!**

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT	4
CUVINTE CHEIE	6
INTRODUCERE, MOTIVAȚIE, SCOP ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII.....	7
PREZENTAREA SINTETICĂ A CAPITOLELOR TEZEI DE DOCTORAT	7
CONCLUZII FINALE	28
CONTRIBUȚII PROPRII	34
BIBLIOGRAFIE	35

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

LISTA ABREVIERILOR

LISTA FIGURILOR

LISTA TABELELOR

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1. EDUCAȚIA ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR – INTRODUCERE ȘI DELIMITĂRI CONCEPTUALE

1.1. Educația adulților

1.2. Formarea profesională a adulților

CAPITOLUL 2. EDUCAȚIA ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

2.1. Strategia europeană de cooperare în educație și formare profesională

2.1.1. Strategia Lisabona

2.1.2. Strategia Europa 2020

2.1.3. Strategia Educație și formare profesională 2020

2.2. Instrumente europene pentru învățarea pe tot parcursul vieții

2.3. Participarea adulților din Europa la învățarea pe tot parcursul vieții în perioada 2006 – 2013 - Raportul CEDEFOP „On the way to 2020: data for vocational education and training policies - Country statistical overviews. 2014 update”

2.4. Analiza participării adulților din țările care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 la învățarea pe tot parcursul vieții și prezentarea situației din România

CAPITOLUL 3. ANALIZA CRITICĂ A LEGISLAȚIEI, PROGRAMELOR ȘI REALIZĂRILOR ÎN EDUCAȚIA ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR ÎN ROMÂNIA

3.1. Momente ale evoluției și dezvoltării educației și formării profesionale a adulților în România

3.2. Analiza sistemului de formare profesională a adulților din România în etapa actuală din punct de vedere legislativ și instituțional

3.2.1. Cadrul legal de desfășurare a educației și formării profesionale a adulților

3.2.2. Cadrul instituțional al educației și formării profesionale a adulților

3.2.3. Clasificarea ocupațiilor din România (COR) - document de importanță majoră în educația și formarea profesională a adulților

3.2.4. Alte documente, concepte și instrumente de lucru cu care operează sistemul de educație și formare profesională a adulților

3.3. Organizarea educației și formării profesionale a adulților în România

3.3.1. Formarea profesională a adulților în sistem formal

3.3.2. Evaluarea și certificarea competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale

3.3.3. Ucenicia la locul de muncă

3.4. Participarea la formare profesională a adulților din România în perioada 2004 – 2017

3.4.1. Analiza desfășurării procesului de formare profesională a adulților din perioada 2004 – 2012, prin prisma numărului de furnizori autorizați și a numărului de absolvenți din România

3.4.2. Analiza tipurilor de programe de formare profesională a adulților autorizate în România în perioada 2013 – 31.08.2016

3.4.3. Analiza dinamicii procesului de autorizare a programelor de formare a adulților în perioada 2004 – 31.08.2016

3.5. Analiza critică a sistemului educației și formării profesionale a adulților din România. Propuneri și recomandări

3.5.1. Impactul cadrului legislativ și instituțional asupra calității educației și formării profesionale a adulților din România

3.5.2. Considerații asupra activității comisiilor de autorizare județene (CAJ)

3.5.3. Considerații asupra activității secretariatelor tehnice

3.5.4. Aprecierea impactului unor activități specifice domeniului asupra calității în educația și formarea profesională a adulților

CAPITOLUL 4. ANALIZA COMPARATIVĂ A ASIGURĂRII CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIA ȘI FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR DIN SPAȚIUL EUROPEAN ȘI DIN ROMÂNIA. INSTRUMENTE DE ASIGURAREA CALITĂȚII ÎN FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR

4.1. Politici europene în domeniul calității educației și formării profesionale a adulților

4.2. Asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților din statele Uniunii Europene

4.3. Asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților din România reflectată în documentele legislative

4.3.1. Standarde de calitate și modele de sisteme de management al calității aplicabile în formarea profesională a adulților

4.4. Instrumente de asigurare a calității în formarea profesională a adulților propuse spre a fi implementate de către furnizorii de formare profesională a adulților

4.4.1. Chestionar de autoevaluare pentru măsurarea calității în formarea profesională a adulților

4.4.2. Chestionar de măsurare a calității programului de formare profesională

4.4.3. Model de chestionar pentru măsurarea calității programului de formare profesională din punctul de vedere al participanților la procesul de formare

4.4.4. Codul deontologic

CAPITOLUL 5. CERCETARE PRIVIND IDENTIFICAREA PROFILULUI FURNIZORILOR DE FORMARE PROFESIONALĂ A ADULȚILOR DIN REGIUNEA NORD - EST A ROMÂNIEI ȘI A MECANISMELOR DE ASIGURAREA CALITĂȚII IMPLEMENTATE

5.1. Scopul, obiectivele și ipotezele cercetării

5.2. Metodologia cercetării

5.2.1. Selectarea modalității de culegere și sistematizare a informațiilor

5.2.2. Elaborarea și testarea chestionarului

5.2.3. Determinarea eșantionului

5.3. Interpretarea rezultatelor cercetării

5.3.1. Prezentarea rezultatelor centralizate în urma aplicării chestionarului cercetării

5.3.2. Analiza corelațiilor dintre variabilele incluse în cercetare

5.4. Concluziile cercetării

CONCLUZII ȘI CONTRIBUȚII PERSONALE. LIMITE ȘI DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE

BIBLIOGRAFIE

ANEXE

CUVINTE CHEIE

educație, formare profesională, instrumente, adulți, calitate, competențe profesionale, furnizori de formare profesională a adulților, formabili, asigurarea calității, regiunea Nord – Est, România, Uniunea Europeană, educație și formare profesională pe tot parcursul vieții, participarea la învățarea pe tot parcursul vieții, profilul furnizorilor, sisteme de management al calității, capital uman, dezvoltare economică, cadrul legislativ, cadrul instituțional, obiective, strategii, politici, indicatori, autorizare, monitorizare, reautorizare, evaluare, certificare, ucenicie, învățare formală, învățare non-formală.

INTRODUCERE, MOTIVAȚIE, SCOP ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Dezvoltarea și modernizarea tehnologică a societății manifestată în ultimele decenii, au ca suport viziunea și abilitățile individuale. Pentru ca trendul ascendent să continue este nevoie de o abordare responsabilă și de un capital uman dezvoltat, cu competențe și abilități solide și relevante pentru domeniul în care activează. Acest deziderat nu poate fi atins doar prin formarea inițială, ea trebuie completată și susținută de formarea profesională continuă, un proces care ar trebui să se deruleze pe tot parcursul vieții.

În spațiul european, formarea profesională a adulților este considerată un motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare, motiv pentru care i se acordă o atenție sporită din partea factorilor de decizie, făcând obiectul multor documente strategice, politici, priorități de dezvoltare. Politica de convergență a UE și obiectivele majore ale sale (asigurarea dezvoltării sustenabile și a coeziunii sociale) sunt departe de a se fi realizat în domeniul formării, diferența dintre ratele de participare ale statelor membre rămânând în continuare mare.

Participarea scăzută la programele de formare profesională a adulților influențează în mod negativ calitatea capitalului uman, care la rândul său, influențează productivitatea organizațiilor, fapt care se răsfrânge asupra economiilor și competitivității lor. Există politici, strategii, obiective și acțiuni, însă transpunerea lor în practică pare extrem de greu de realizat, ceea ce poate reflecta mai degrabă o ruptură între nivelul suprastatal și cel local, decât o coerență fructuoasă.

Datele statistice referitoare la dezvoltarea resurselor umane în ceea ce privește educația și formarea arată că, din anul 2009, Uniunea Europeană a totalizat aproximativ 76 milioane adulți care nu au atins nivelul de educație secundară superioară – nivelul considerat a fi o cerință minimă nu numai pentru intrarea cu succes pe piața muncii, dar și pentru o inserție profesională continuă. Acest grup cuprinde aproape 23 milioane adulți care nu au finalizat nicio educație formală dincolo de nivelul de educație primară.

Studiile au demonstrat că de-a lungul vieții, calificările formale până la nivel secundar superior pot fi adesea dobândite în diverse moduri flexibile. În primul rând, unele state oferă programe de educație și formare formală într-o structură modulară sau unitară de bază, care permite formabililor să urmărească propria direcție de studiu și să acumuleze progresiv diverse componente de calificare. Alte tipare organizaționale similare modularizării pot fi, de asemenea, observate peste tot în Europa.

În România, formarea profesională a adulților a început să se dezvolte din 1990, însă participarea la acest proces continuă să aibă rate foarte scăzute, țara noastră clasându-se, în anul 2017, pe ultimul loc dintre cele 28 de țări membre ale Uniunii Europene. Explicarea acestui fenomen poate fi găsită în faptul că oamenii percep formarea profesională drept un cost, nu o investiție în propria dezvoltare. Criza economică care a debutat în România, în anul 2008, este un alt factor de influență negativă, deoarece a determinat deopotrivă oamenii și organizațiile să-și reducă bugetele alocate formării. Acest lucru nu s-a întâmplat doar în România, ci în majoritatea statelor UE, iar dovada este faptul că în 2017, rata medie de participare la învățarea pe tot parcursul vieții a fost de 10,9%, cu doar 1,4% mai ridicată față de rata din 2006 (9,5%).

Potrivit Strategiei formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020 ținta României pentru anul 2020 privind rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții este de 12%. Având în vedere că în anul 2013 această rată era de 2%, iar în anul 2017 de 1,1%, este puțin probabil ca dezideratul țării noastre să fie atins. Același document face referire la valorile extrem de scăzute ale indicatorilor: ponderea angajatorilor care au oferit programe de formare profesională continuă (FPC), rata de participare a angajaților la programe de formare profesională continuă și rata de participare în formarea la locul de muncă (on-the-job

training), în raport cu cele înregistrate la nivel european. De asemenea se observă că persoanele în căutarea unui loc de muncă au disponibilitate mai redusă de participare la programele de învățare pe tot parcursul vieții.

În acest context este evidentă nevoia de implicare rapidă și responsabilă a decidenților, dar și a fiecărui individ în parte, pentru schimbarea mentalităților, pentru deschidere și receptivitate la nou, pentru ca fiecare adult să aibă permanent oportunitatea de a se dezvolta.

Formarea profesională a adulților este un proces de învățare care implică acumularea de cunoștințe, competențe, abilități sau schimbarea atitudinii și a comportamentelor în vederea îmbunătățirii performanțelor oamenilor la locul de muncă și în viața de zi cu zi. Într-o Europă în care schimbarea se întâmplă drastic și în mod regulat, formarea este necesară pentru a dezvolta resursa umană care să activeze competent la locul de muncă. O regulă generală spune că necesarul de formare reiese din amploarea schimbărilor.

Dobândirea cunoștințelor și competențelor pe parcursul întregii vieții reprezintă o condiție fundamentală pentru dezvoltarea individuală și profesională, pentru creșterea capacității de ocupare și adaptare, iar necesitatea de a moderniza sistemele de educație și formare profesională în vederea înlăturării barierelor dintre diversele contexte de învățare și a creșterii accesului și participării la învățare constituie premise fundamentale pentru societatea contemporană.

Așadar, este important de reținut faptul că, deși certificatele și diplomele referitoare la diferite calificări rămân adesea valide pe durata vieții profesionale a unei persoane, cunoștințele, aptitudinile și competențele necesare pe piața muncii și în societatea în ansamblu evoluează rapid. Prin urmare, certificările și calificările formale, odată dobândite, sunt adesea insuficiente pentru a asigura inserția profesională continuă pe parcursul unei vieți.

Teza „*Instrumente de asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților*” are ca *temă centrală* analiza sistemului de educație și formare profesională a adulților din spațiul european și din România, prin prisma abordării comparative a metodelor și instrumentelor de asigurarea calității.

Motivația care a stat la baza cercetării a fost necesitatea conturării unei imagini reale asupra gradului de dezvoltare al sistemului de educație și formare profesională a adulților din România și determinarea importanței pe care instituțiile abilitate o acordă domeniului.

Scopul cercetării o reprezintă încercarea de a răspunde la întrebările: *Se poate contura un profil al furnizorilor de formare profesională a adulților? Există mecanisme de asigurare a calității pe care furnizorii le implementează? Se manifestă nevoia de ierarhizare a furnizorilor de formare profesională a adulților după anumite criterii?*

Astfel, obiectivul principal al tezei avut în vedere *radiografierea* sistemului de educație și formare profesională din Uniunea Europeană și din România, iar cele șapte *obiective secundare* formulate și atinse pe parcursul cercetării se referă la: determinarea ponderii pe care o dețin organizațiile care activează doar în acest domeniu în raport cu totalul furnizorilor de formare profesională a adulților; clasificarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de angajați, numărul și tipul programelor autorizate, cifră de afaceri, infrastructură, număr de formatori angajați cu contract individual de muncă; evidențierea mecanismelor de asigurarea calității implementate de către furnizorii de formare profesională a adulților; determinarea modalităților de evaluarea calității programelor de formare furnizate și a instrumentelor utilizate; sondarea opiniei cu privire la legătura dintre procesul de formare profesională a adulților și: dezvoltarea societății, calitatea capitalului uman, nevoile de pe piața muncii; sondarea opiniei cu privire la necesitatea implementării unui sistem de management al calității; determinarea nevoii de ierarhizare a furnizorilor de formare profesională după anumite criterii și evidențierea acestor criterii.

Abordarea sistemică a domeniului din cadrul celor 5 capitole ale tezei a condus la îndeplinirea obiectivelor stabilite, iar finalul lucrării cuprinde concluzii, contribuții personale, limite ale cercetării și direcții viitoare de cercetare.

Precizăm că teza este conexată la realitatea de pe piața formării profesionale a adulților din România și analizează activitatea formală și informală a pregătirii profesionale.

Metoda de cercetare utilizată este ancheta socio-statistică pe bază de chestionar, distribuit indirect prin poșta electronică și pe rețelele de social-media, iar unitatea de cercetare este constituită din organizații autorizate pe teritoriul regiunii de Nord - Est a României ca furnizori de formare profesională a adulților (224 organizații). Unitatea de sondaj cuprinde un eșantion de 132 de organizații. Chestionarul aplicat este structurat pe două secțiuni: secțiunea legată de profilul organizației și secțiunea legată de mecanismele de asigurarea calității din organizație, prelucrarea datelor realizându-se cu ajutorul programului Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), varianta 20.

Pe parcursul tezei se regăsesc sistematizări în manieră proprie ale unor noțiuni teoretice preluate din literatura de specialitate, analize comparative și critice, corelații, identificarea unor particularități, formularea de propuneri și recomandări etc.

Demersul științific se încheie cu evidențierea concluziilor și contribuțiilor personale și cu sublinierea limitelor cercetării și a posibilelor direcții viitoare de cercetare.

PREZENTAREA SINTETICĂ A CAPITOLELOR TEZEI DE DOCTORAT

În *Capitolul 1 - Educația și formarea profesională a adulților – introducere și delimitări conceptuale* – se realizează o analiză a apariției și dezvoltării principalelor concepte cu care se operează în domeniul cercetat: *educația adulților și formarea profesională a adulților*.

Educația adulților este un concept apărut relativ recent, în același timp cu explozia informațională și cuceririle științifice și tehnologice care au determinat o nouă dinamică socială. Întâlnită sub diverse denumiri și având diferite accepțiuni, educația adulților a înregistrat o evoluție constantă în ultimii 40 de ani.

Cercetările în domeniu, alături de eforturile organismelor internaționale care sunt preocupate de nevoia de creștere economică prin intermediul sporirii nivelului de dezvoltare al resurselor umane (UNESCO, CEDEFOP, Comisia Europeană, Consiliul European etc.), conchid că *educația adulților* constituie o dimensiune intrinsecă a *educației de-a lungul întregii vieți*.

În intervalul de timp scurs de la Declarația Universală a Drepturilor Omului și până azi, sensul conceptului de *formare profesională a adulților* s-a deplasat de la aspectele cantitative, legate de eradicarea analfabetismului, la cele calitative, legate de extinderea accesului la educație a tuturor persoanelor, indiferent de vârstă, reprezentând o soluție de urmat în fața evoluției societății contemporane către o societate și o economie bazate pe cunoaștere.

Tot acum se face o sinteză a celor mai importante evenimente legate de educație și formare, până la nivelul anilor 2000, când era globalizării a impus noi tendințe și metode în formare. Remarcăm că sinteza prezintă ca perioadă de debut anii 4000 IH ca izvor al activității de ucenicie din prezent (tabelul nr. 1).

Tabel nr. 1. Etape ale apariției și dezvoltării formării

Perioada	Eveniment
4000 I.H.	Artizanii sunt pregătiți în palatele din Mesopotamia.
2100 I.H.	Apare Codul lui Hammurabi care includea reguli de reglementare a uceniei, și anume transferarea de către un angajat experimentat a cunoștințelor și abilităților către un novice.
387 I.H.	Se înființează Academia lui Platon din Grecia Antică.
425	Teodosius al II-lea înființează Pandidakterion în Imperiul Bizantin ce cuprindea facultăți de drept, filozofie, medicină, aritmetică, geometrie, astronomie, muzică, retorică etc.
859	Instituția Al-Karaouine în Fez din Maroc începe să acorde grade academice (diplome).
1088	Se înființează Universitatea din Bologna.
1170	Se înființează Universitatea Oxford.
Anii 1200	Apar breslele, ucenici și calfe cu interese comune. Apar noi universități: Universitatea din Paris (1200), Cambridge (cca. 1209), Salamanca (1218).
1809	Apare formarea vocațională în New York.
1848	Se pun bazele liceului popular în Danemarca de către N.S.F. Grundtvig.
1862	Se semnează în Statele Unite ale Americii Land Grant Act ce va permite accesul la învățământ superior a clasei mijlocii.
1872	Marile companii americane înființează propriile școli profesionale.
Anii 1900	Se formează asociații profesionale, cum ar fi National Society for the

	Promotion of Industrial Education. Apar cursurile vocaționale și academice la distanță.
1917	Apare sectorul de educație și formare pentru satisfacerea nevoilor generate de al doilea Razboi Mondial.
Anii 1920	Apar primele elemente de instruire la distanță prin intermediul cursurilor radiofonice (emisiunile radio - instructive).
Anii 1930	Apar standardele pentru educație.
Anii 1940	Apar primele emisiuni televizate instructive Este publicat Training and Development Journal în SUA.
Anii 1950	Devine populară instruirea auto-dirijată.
Anii 1970	Se identifică necesitatea evaluării nevoilor de formare. Prima revizuire a literaturii / cercetării în domeniul formării - Campbell (1971)
Anii 1990	Apare formarea bazată pe calculator

Sursa: Tabel realizat de autor prin prelucrarea informațiilor după Clemenz C. (2001)

Capitolul 2 - Educația și formarea profesională a adulților în spațiul european - urmărește demersurile pe care Uniunea Europeană le-a inițiat și dezvoltat cu scopul de dezvolta domeniul educației și formării profesionale. Astfel, Uniunea Europeană, entitate economică importantă la nivel mondial, identifică, începând cu anul 1990, nevoia de structurare a problemelor ocupării, a educației și formării profesionale. Se dezvoltă în acest sens, strategii (Strategia europeană de cooperare în educație și formare profesională, Strategia Lisabona, Strategia Europa 2020, Strategia Educație și formare profesională 2020 etc.) care cuprind: principii, obiective strategice și direcții de acțiune ce au în vedere: educația și formarea pe tot parcursul vieții, asigurarea calității acestora, instrumentele de lucru (Cadrul European de Referință al Competențelor cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, Cadrul European al Calificărilor, Sistemul European de Acumulare și Transfer de Credite, Portofoliul Europass, Memorandumul de Înțelegere, Acordul de Învățare, Cadrul European de Referință în Asigurarea Calității).

Potrivit Strategiei Educație și formare profesională 2020 (ET 2020), unul dintre obiectivele Uniunii Europene pentru anul 2020 este ca „cel puțin 15% dintre adulți (grupa de vârstă 25-64) trebuie să participe la programe de învățare pe tot parcursul vieții.”

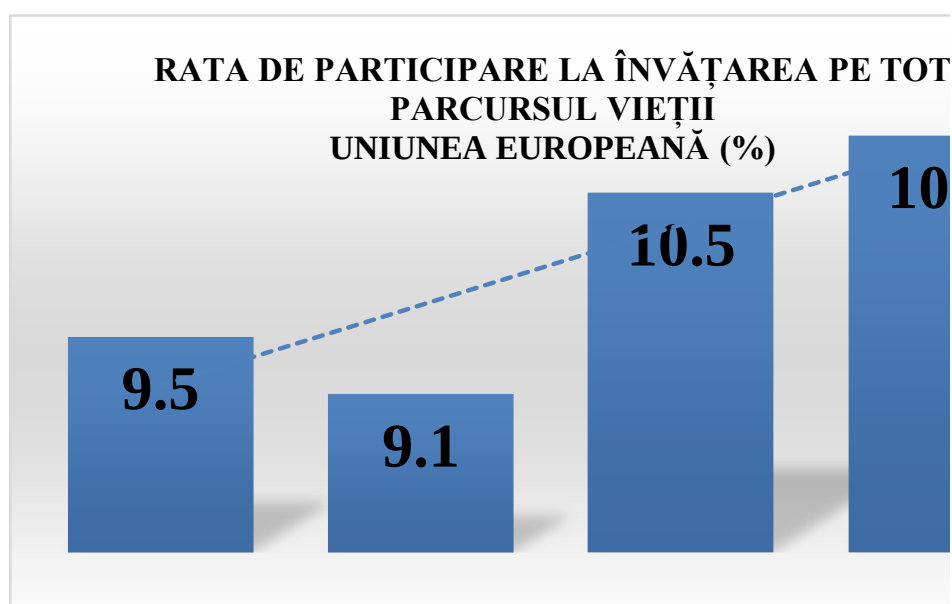

Figura nr. 1. Rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții – UE (%)

Sursa: grafic realizat de autor

Dacă analizăm diagrama din figura nr. 1. privind rata de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții între anii 2006 și 2017, observăm creșterea foarte mică, de doar 1,4%, care este neașteptată având în vedere prioritatea domeniului la nivel european, multitudinea documentelor strategice, a politicilor și directivelor elaborate în sprijinul acestei priorități, precum și a fondurilor alocate, ceea ce poate însemna că mecanismele de aplicare ale documentelor strategice la nivel european nu au fost cele mai potrivite.

Având în vedere eforturile susținute ale UE în domeniul educației și formării profesionale, ne-am propus să analizăm rata de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții și rata de participare a adulților cu nivel educațional scăzut la învățarea pe tot parcursul vieții. În consecință, în **capitolul 2** se analizează doi indicatori statistici relevanți pentru tema lucrării, indicatori aleși dintre cei 33 de indicatori prezentați în raportul CEDEFOP “On the way to 2020: data for vocational education and training policies – Country statistical overviews. 2014 update”. Este vorba de „Participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții” (cod 1050) și „Participarea adulților cu nivel educațional scăzut la învățarea pe tot parcursul vieții” (cod 3050).

Pentru primul indicator, analiza a evidențiat faptul că în anul 2006 rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani la nivelul UE era de 9,5%, în anul 2010, era de 9,1%, iar în 2013 rata era de 10,5%, cu un punct procentual mai mare decât în 2006 și cu 1,4 puncte mai mare față de 2010.

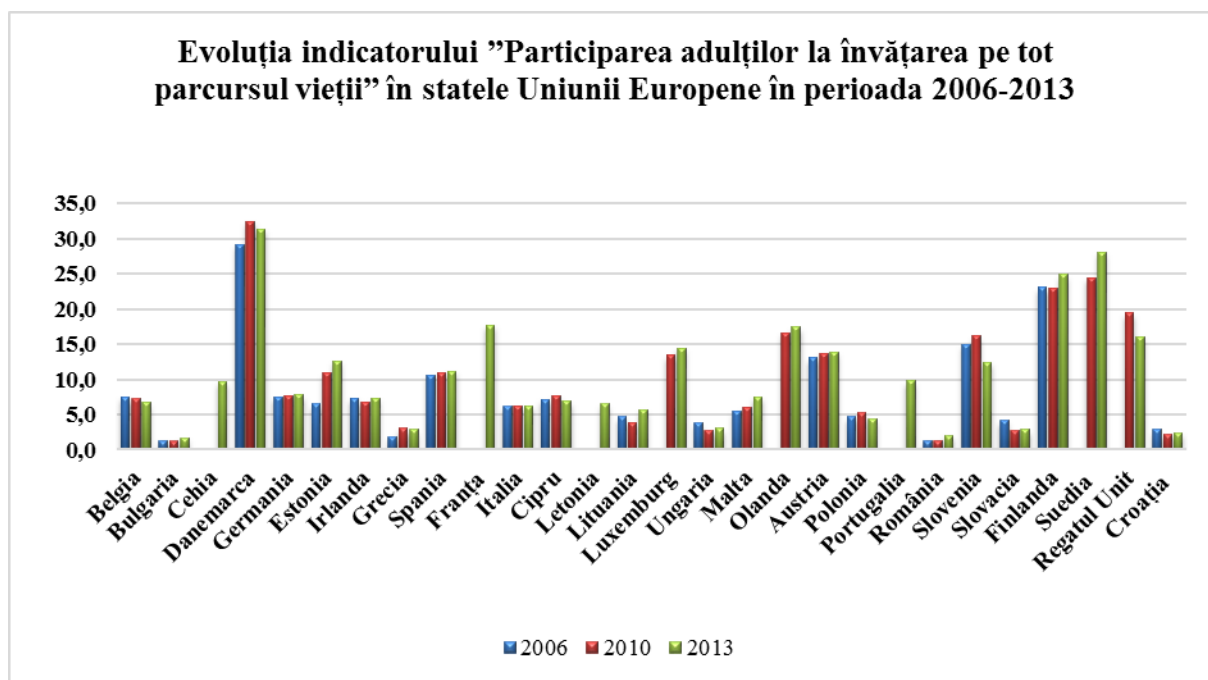

Figura nr. 2. Evoluția indicatorului „Participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții” în statele Uniunii Europene, în perioada 2006-2013

Sursa: grafic realizat de autor

Creșterea ratei de participare la învățarea pe tot parcursul vieții cu doar un procent în perioada 2006 - 2013 reflectă faptul că mecanismele de aplicare ale documentelor strategice la nivel european nu au fost cele mai potrivite. Un alt motiv al acestei realități poate fi și faptul că a doua jumătate a perioadei analizate a fost marcată de o puternică recesiune economică.

La nivelul statelor membre, cea mai ridicată rată de participare în anul 2013 a fost înregistrată în Danemarca, de 31,4%, iar cea mai scăzută în Bulgaria 1,7%, urmată

îndeaproape de România cu 2%. Discrepanța înregistrată poate demonstra că politicile de coeziune socială nu și-au atins obiectivul de scădere a diferențelor dintre regiunile dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate (figura nr.2).

Analiza celui de-al doilea indicator a scos în evidență faptul că în anul 2013 rata de participare la învățarea pe tot parcursul vieții a adulților cu nivel educațional scăzut, cu vârsta cuprinsă între 25-64 de ani la nivelul EU era de 24,8%, cu 5,2 puncte procentuale mai mică decât în 2006 și cu 2,5 puncte procentuale mai mică față de 2010, ceea ce întărește ideea că politicile și strategiile elaborate au rămas doar la stadiul de proiect.

Pentru statele membre, cea mai ridicată rată de participare, la nivelul anului 2013, s-a înregistrat în Portugalia, de 60%, iar cea mai scăzută în Lituania 6,6%, urmată îndeaproape de Cehia cu 7,2%.

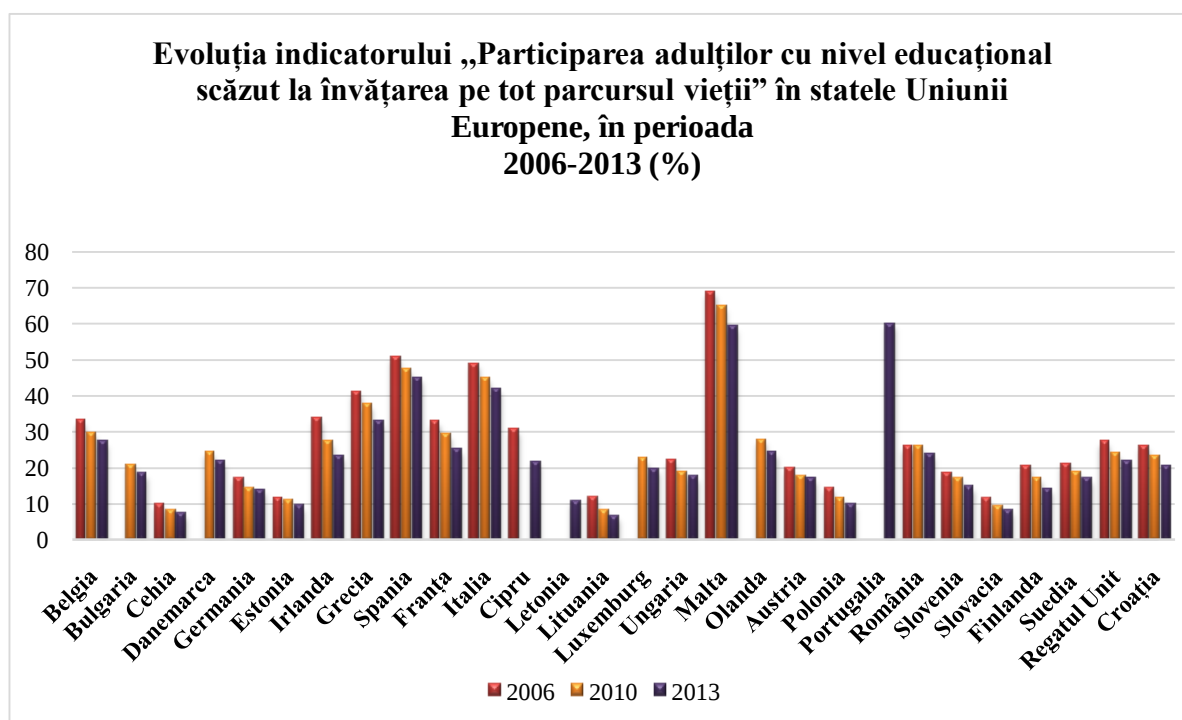

Figura nr. 3. Participarea adulților cu nivel educațional scăzut din statele europene la învățarea pe tot parcursul vieții

Sursa: grafic realizat de autor

Capitolul 2 prezintă și o analiză a participării adulților din țările care au aderat la UE în anul 2004 la învățarea pe tot parcursul vieții. Intervalul de timp studiat a fost 2006-2015, iar datele conduc tot spre ideea că este necesară o acțiune conjugată la nivelul Uniunii Europene în vederea popularizării și susținerii mai puternice a politicilor din domeniu și pentru favorizarea schimbului de experiență dintre țări.

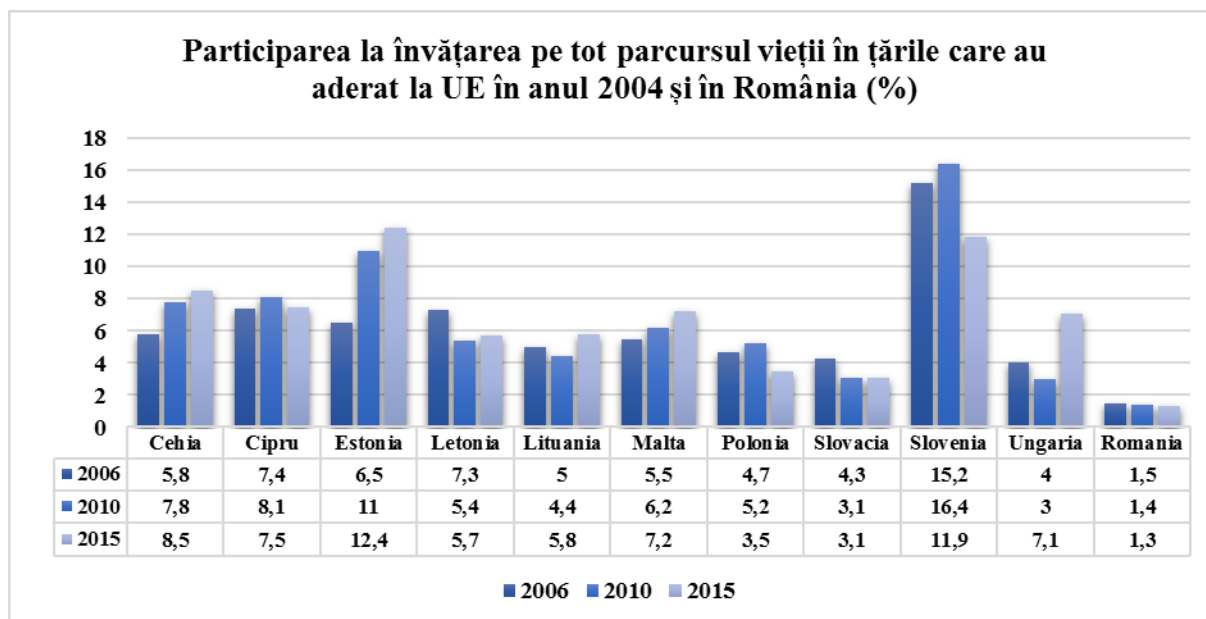

Figura nr. 4. Participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții în statele care au aderat la UE în 2004

Sursa: grafic realizat de autor

Se observă că rata de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții pentru anul 2015 înregistrează un trend accentuat descrescător în comparație cu anul 2010. Estonia și Slovenia confirmă prin rata înregistrată preocupările declarate și asumate în ceea ce privește educația și formarea profesională a adulților. În România rata continuă să scadă și nu intervine nicio schimbare în ceea ce privește locul pe care se află în raport cu statele analizate, potrivit situației prezentate în figura nr. 4.

Capitolul 3 - Analiza critică a legislației, programelor și realizărilor în educația și formarea profesională a adulților în România - realizează o radiografie a evoluției și dezvoltării educației și formării profesionale a adulților din România. Studiul profund al literaturii de specialitate a permis identificarea a șase etape de evoluție cuprinse între secolul al IV-lea și perioada actuală (tabelul nr.2.).

Tabelul nr. 2. Momente ale evoluției și dezvoltării educației și formării profesionale a adulților în România

ETAPE	INTERVAL
<i>Etapa inițială</i>	Din secolul al XIV-lea până în secolul al XIX-lea
<i>a II-a etapă</i>	De la începutul secolului al XX-lea și până la al doilea război mondial
<i>a III-a etapă (etapa regimului comunist)</i>	Între anii 1946 – 1989
<i>a IV-a etapă (etapa de tranziție)</i>	Între anii 1990 și 2000
<i>a V-a etapă (etapa de dezvoltare)</i>	Între anii 2001 și 2010
<i>Etapa actuală</i>	Din anul 2010 și până în prezent

Sursa: Tabel realizat de autor

Tot aici sunt prezentate o serie de contribuții la dezvoltarea formării profesionale cum ar fi: scrierile conicarilor, înființarea în anul 1908, de către Nicolae Iorga, la Vălenii de Munte a primei Universități de vară din România și cea de-a doua la nivel european, cercetările profesorului Dimitrie Gusti, organizarea de manifestări științifice (Simpozionul național de

educația adulților, în decembrie 1968, la București, Conferința UNESCO „Metode și forme de participare a maselor la educația culturală”, în anul 1981, la București) etc.

În **capitolul 3** sunt descrise în detaliu ultimele două etape, fiind reflectate aspectele importante legate de: elaborarea documentelor programatice (Strategia națională pentru ocuparea forței de muncă 2004-2010, Strategia pe termen scurt și mediu pentru formarea profesională continuă 2005-2010, Programul Național de Reforme 2006-2010, Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane), prezentarea cadrului legal și instituțional de desfășurare a educației și formării profesionale a adulților, descrierea unor documente, concepte și instrumente de lucru cu care operează sistemul de educație și formare profesională a adulților.

De importanță majoră considerăm analiza sistemului educației și formării profesionale a adulților din România pe care am realizat-o în subcapitolul 3.3. și în care sunt incluse: educația și formarea profesională a adulților în sistem formal, evaluarea și certificarea competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale și ucenicia la locul de muncă.

Valorificând datele prezentate în Strategia națională pentru formarea profesională a adulților 2014 – 2020 au fost realizate două studii privind:

- analiza desfășurării procesului de formare profesională a adulților din perioada 2004 – 2012, prin prisma numărului de furnizori autorizați și a numărului de absolvenți din România care au obținut certificate de calificare și certificate de absolvire;

- participarea la formare profesională a adulților din România pe regiuni de dezvoltare.

Analiza continuă și pentru perioada 2013 – 31.08.2016 și are la bază datele prezentate de Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) în Registrul Național al Furnizorilor de Formare Profesională a Adulților Autorizați referitoare la: numărul total de programe autorizate, numărul de programe de calificare, numărul de programe de inițiere, numărul de programe de perfecționare, numărul de programe de specializare.

Studiul datelor statistice se încheie cu o analiză dinamicii procesului de autorizare a programelor de formare a adulților în perioada 2004 – 31.08.2016 care ierarhizează județele României în funcție de numărul de programe de formare profesională a adulților autorizate în intervalul menționat (figura nr.5.).

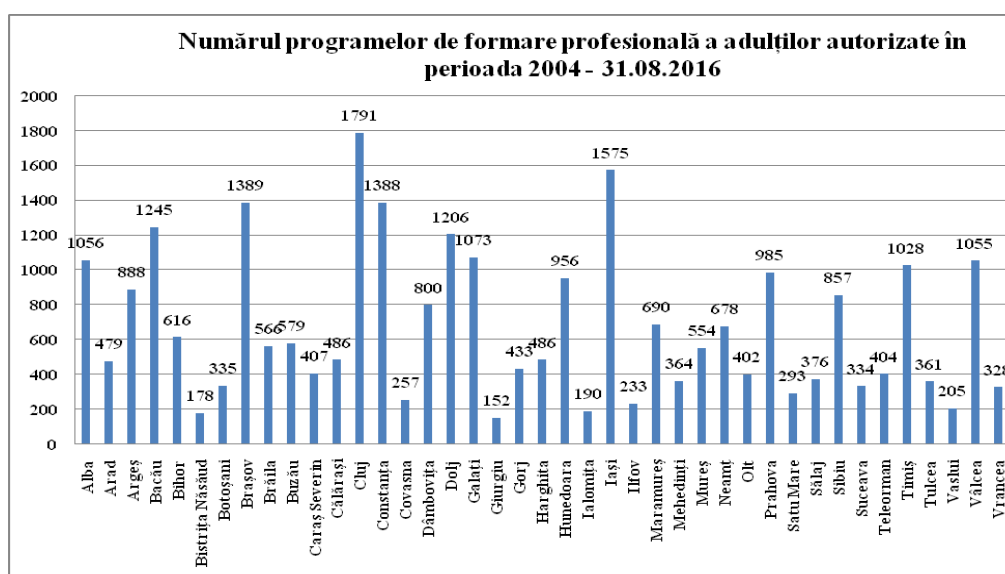

Figura nr. 5. Dinamica procesului de autorizare a programelor de formare a adulților în perioada 2004 – 31.08.2016

Sursa: grafic realizat de autor

Tot în **capitolul 3** se realizează o *analiză critică a sistemului și sunt formulate propuneri și recomandări personale* în vederea îmbunătățirii desfășurării activității de formare profesională a adulților din România.

Cunoscut fiind faptul că politicile de învățare pentru adulți, la fel ca oricare alte politici, trebuie să fie eficiente, să atingă obiectivele și să înregistreze efectele scontate, considerăm că acestea ar trebui atent definite. Doar înțelegerea performanței politicilor din domeniul educației și formării profesionale a adulților va permite factorilor de decizie să le modifice și să le îmbunătățească.

Una dintre provocările etapei actuale se referă la îmbunătățirea calității și a eficienței educației și formării. În acest context, teza face referire în **Capitolul 4 - Analiza comparativă a asigurării calității în educația și formarea profesională a adulților din spațiul european și din România. Instrumente de asigurarea calității în formarea profesională a adulților** - la principalele politici din domeniul asigurării calității din domeniul de cercetare. S-au comparat sistemele de asigurarea calității din educația și formarea profesională implementate în cele 28 de state membre ale Uniunii Europene, s-a analizat modul de implementare a recomandărilor în domeniu pentru România, s-au făcut observații asupra Metodologiei de implementare a principiilor pentru asigurarea calității în domeniul educației și formării profesionale a adulților din România și s-au descris succint o serie de standarde de calitate și modele de sisteme management al calității cu aplicabilitate și în formarea profesională a adulților (Figura nr. 6.).

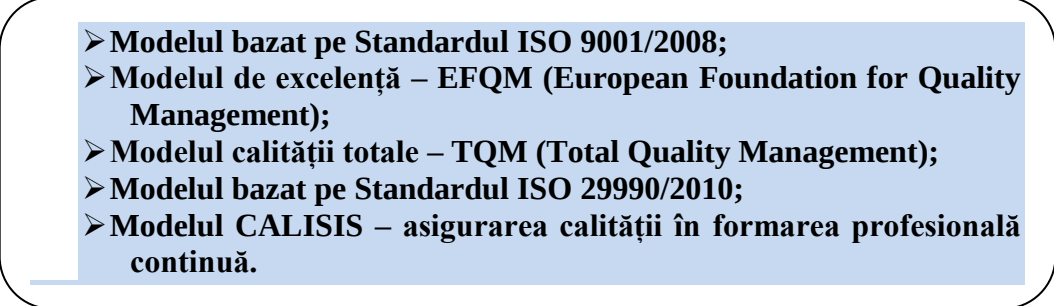
-
- Modelul bazat pe Standardul ISO 9001/2008;
 - Modelul de excelență – EFQM (European Foundation for Quality Management);
 - Modelul calității totale – TQM (Total Quality Management);
 - Modelul bazat pe Standardul ISO 29990/2010;
 - Modelul CALISIS – asigurarea calității în formarea profesională continuă.

Figura nr. 6. Modele de sisteme de management al calității aplicabile în formarea profesională a adulților

Sursa: grafic realizat de autor

O contribuție personală importantă prezentată în **capitolul 4** o constituie setul de *instrumente de asigurarea calității propuse spre a fi implementate de către furnizorii de formare profesională: Chestionar de autoevaluare pentru măsurarea calității în formarea profesională a adulților, Chestionar de măsurarea calității programului de formare profesională, Model de chestionar pentru măsurarea calității programului de formare profesională din punctul de vedere al participanților la procesul de formare, Codul deontologic.*

Analiza Metodologiei de implementare a principiilor pentru asigurarea calității în domeniul educației și formării profesionale a adulților a evidențiat o multitudine de inadvertențe cu documentele legislative în vigoare precum și cu recomandările Uniunii Europene în ceea ce privește asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților, cum ar fi:

- *Deși titlul enunță metodologia ca fiind de implementare a principiilor pentru asigurarea calității în domeniul educației și formării profesionale a adulților, se observă impunerea unor condiții specifice învățământului inițial deși beneficiarul final este adultul, nu elevul/studentul.*

- *Metodologia nu demonstrează că are în vedere recomandările Cadrului European de Referință pentru Asigurarea Calității în Educație și Formare Profesională (CERAC), care*

cuprinde indicatori aplicabili managementului calității atât la nivelul sistemului de educației și formării profesionale a adulților cât și la nivelul furnizorilor de formare profesională.

- În ceea ce privește „capacitatea instituțională”, nu este clar ce ar putea să însemne acest concept în cazul unui furnizor de formare profesională a adulților, operator economic privat, de tip microîntreprindere. Observăm că termenul a fost preluat din art. 3 alin. 3 al O.U.G. nr. 75/2005 privind asigurarea calității în educație (cu modificările și completările ulterioare), concept care are în vedere instituțiile de învățământ inițial.

- În O.G. 129/2000 republicată, la capitolul III Autorizarea furnizorilor de formare profesională, se legiferează cine anume face autorizarea furnizorilor de formare profesională a adulților și se definesc criteriile avute în vedere la autorizare. Prezenta metodologie aduce o modificare de fond a O.G. 129/2000, introducând în locul termenului de „autorizare” termenul de „acreditare” a unei categorii de programe de formare profesională. Menționăm că acreditarea unui program de FPC nu este prevăzută în O.G. 129/2000, singura formă recunoscută fiind autorizarea.

- Documentul analizat impune acreditarea de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) a programelor de calificare postuniversitare de specializare într-o profesie/ocupație prin sistemul de învățământ formal universitar și sistemul de educație și formare profesională a adulților și care conduc la dobândirea de competențe necesare practicării unei profesii prin învățământ superior de nivel 6, 7, 8 conform CNC. Totodată, pentru a fi acreditat de către ARACIS, programul de formare profesională ar trebui să aibă o durată minimă de 180 de ore. Considerăm această impunere ca fiind abuzivă, cu atât mai mult cu cât suntem nevoiți să atragem atenția asupra situației critice în care se află în prezent formarea profesională a adulților în România. Observăm că în actuala formă a acestei hotărâri, se dorește transferul activității de formare profesională către universități. Această afirmație se bazează pe următoarele motive:

- Formarea profesională a adulților care au finalizat învățământul superior se adresează unor participanți care au și obligații de serviciu. Obligatorietatea parcurgerii unui program cu o durată de 180 de ore pentru a obține competențe de Manager de proiect, Expert achiziții publice, Formator etc. este un obstacol care va duce la o scădere a participării la cursuri. Rezultatul final va fi contrar obiectivului general de creștere al gradului de participare al adulților la formarea profesională.

- Formarea profesională a adulților care au finalizat învățământul superior se adresează unor participanți care sunt adulți. Toți au trecut printr-un sistem de învățământ care are multe carențe, nu mai doresc să se întâlnească doar cu cadre didactice. Legiutorul nu ia în considerare o realitate: adultul, formabilul, nu este un elev/student. Acesta dorește ca informația primită să îi fie oferită de specialiști din domeniu, oameni cu experiență practică în rezolvarea de probleme concrete și nu de teoreticieni cu care majoritatea au avut contact în învățământul preuniversitar/universitar.

- Conform prezentei metodologii, ARACIS va avea printre alte criterii la evaluarea furnizorilor de formare profesională parteneriatele dintre furnizorii de formare profesională a adulților autorizați și instituții de învățământ superior acreditate în domeniul programului (art.21). Acest criteriu induce modul în care pe viitor se vor face acreditările de către ARACIS deoarece, în prezent se constată o scădere considerabilă a numărului de studenți înmatriculați de universitățile publice sau private. Este evidentă dorința acestor organizații de a acapara o parte din piața de formare profesională susținută până acum de furnizori de formare profesională privați sau publici. Tot aici trebuie remarcat și faptul că furnizorii de formare profesională au reușit să atragă o mare parte din fondurile europene puse la dispoziție de Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU), asigurând transfer de competențe utile pentru încadrarea pe piața muncii inclusiv către persoane aflate în zone izolate geografic. Considerăm că metodologia aflată în dezbatere va

deveni o frână în absorbția fondurilor europene în cadrul Programul Operațional Capital Uman (PO CU) 2014-2020.

- *Intrarea în vigoare a metodologiei supusă dezbaterii impune prin conținut elemente de control doar din partea statului, fără a fi precizate referențiale clare, adoptate la nivel UE, fără definiții de termeni și stabilire de punctaje clare în adoptarea deciziilor.*

- *Se impune ca metodologia de asigurare a calității să permită certificarea furnizorului de formare profesională din sistemul privat, privind sistemul de management al calității, de către orice organism de certificare acreditat conform legislației în vigoare (în baza standardelor în vigoare SR EN ISO 9001:2008 și SR ISO 29990:2010.), în nici un caz doar de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP) și ARACIS.*

- *Metodologia nu oferă un set de definiții care să explice termenii folosiți, lăsând loc la interpretare și inducând confuzie în rândul actorilor de pe piața formării profesionale.*

În Capitolul 5 - Cercetare privind identificarea profilului furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României și a mecanismelor de asigurarea calității implementate - s-a realizat un studiu care și-a propus să contureze profilul furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea specificată, să identifice mecanismele de asigurarea calității implementate și să identifice criterii de ierarhizare a furnizorilor de formare. În cadrul cercetării s-au formulat șapte obiective și ipoteze de cercetare care au fost urmărite prin intermediul unei anchete bazată pe chestionar la care au participat 132 de furnizori de formare profesională a adulților din cei 224 existenți la nivelul Regiunii Nord – Est a României.

Scopul cercetării

Cercetarea și-a propus conturarea profilului furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României, identificarea mecanismelor de asigurarea calității pe care aceștia le implementează și determinarea nevoii de ierarhizare a furnizorilor de formare profesională a adulților după anumite criterii.

Obiectivele și ipotezele cercetării

Ancheta socio-statistică realizată pe baza eșantionului format din furnizori de formare profesională a adulților din regiunea de Nord – Est a României a avut în vedere următoarele obiective de cercetare și ipoteze asociate:

Obiectivul nr. 1: Determinarea ponderii pe care o dețin organizațiile care activează doar în acest domeniu în raport cu totalul furnizorilor de formare profesională a adulților.

Ipoteza nr. 1: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României desfășoară și alte tipuri de activități.

Obiectivul nr. 2: Clasificarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de angajați, numărul și tipul programelor autorizate, cifră de afaceri, infrastructură, număr de formatori angajați cu contract individual de muncă.

Ipoteza nr. 2: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României sunt: organizații mici (0-5 angajați), autorizate conform Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, furnizează programe finalizate cu certificate de absolvire, au 2-5 programe autorizate, au cifră de afaceri rezultată din activitatea de formare de până în 50.000 lei, utilizează resursele de infrastructură în baza unui contract de închiriere/colaborare/comodat, iar formatorii nu au contract individual de muncă.

Obiectivul nr. 3: Evidențierea mecanismelor de asigurarea calității implementate de către furnizorii de formare profesională a adulților.

Ipoteza nr. 3: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României nu este certificată și nu implementează vreun sistem de asigurarea calității.

Obiectivul nr. 4: Determinarea modalităților de evaluarea calității programelor de formare furnizate și a instrumentelor utilizate.

Ipoteza nr. 4: Evaluarea calității programelor de formare se face de către formabili, la finalul programului de formare, pe bază de chestionar.

Obiectivul nr. 5: Sondarea opiniei respondenților cu privire la legătura dintre procesul de formare profesională a adulților și: dezvoltarea societății, calitatea capitalului uman, nevoile de pe piața muncii.

Ipoteza nr. 5: Există o legătură direct proporțională între procesul de formare profesională a adulților și dezvoltarea societății, calitatea capitalului uman, nevoile de pe piața muncii.

Obiectivul nr. 6: Sondarea opiniei respondenților cu privire la necesitatea implementării unui sistem de management al calității.

Ipoteza nr. 6: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României consideră necesară implementarea unui sistem de asigurarea calității în propria organizație.

Obiectivul nr. 7: Determinarea nevoii de ierarhizare a furnizorilor de formare profesională după anumite criterii și evidențierea acestor criterii.

Ipoteza nr. 7: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României consideră necesară ierarhizarea furnizorilor de formare profesională după următoarele criterii: tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare), tipul programelor de inițiere / perfecționare /specializare organizate, numărul de ore pentru programele de inițiere/perfecționare / specializare organizate, numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii, cifra de afaceri a organizației obținută din activitatea de formare profesională a adulților, rata de promovabilitate și rata de abandon.

Metodologia cercetării

Având în vedere obiectivul propus în prezenta cercetare, s-a optat pentru metoda de cercetare pe bază de *anchetă indirectă* (cercetătorul și persoanele anchetate nu vin deloc în contact direct), cu ajutorul chestionarului distribuit prin poșta electronică și pe rețelele de social-media (cu trimitere la platforma www.isondaje.ro), în perioada noiembrie 2016 - septembrie 2017.

Avantajele identificate în cazul acestei abordări sunt, fie de ordin general (costuri mai reduse, comoditate pentru respondent, integritatea datelor etc.), fie de ordin specific: caracterul calificativ al variabilelor cercetării și dificultatea generală face chestionarul slab operativ pentru administrarea directă, iar auto-administrarea (distribuirea prin poștă, poștă electronică, mijloace moderne de comunicare sunt cazuri particulare de auto-administrare) este o soluție care conferă timp respondentului pentru a formula răspunsurile.

În ciuda acestor puncte forte, „noua tehnologie de investigare prezintă și limite, una din temerile majore fiind aceea a unei rate de răspuns evident scăzute comparativ cu metodele de cercetare de marketing convenționale.” Rata de răspuns relativ scăzută, înregistrată în prima parte a intervalului de timp menționat, a făcut necesară redistribuirea link-ului în *social-media*, retrimiteră pe e-mail și asumarea promisiunii de a oferi rezultatele cercetării în scop informativ. În acest mod s-a înregistrat o ameliorare a rezultatelor anchetei. Un alt dezavantaj identificat constă în lipsa de control a identității respondenților.

Determinarea eșantionului

Colectivitatea investigată în cazul acestei cercetări, este alcătuită de furnizorii de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României, autorizați în baza Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

Unitatea de cercetare este reprezentată de organizațiile autorizate pe teritoriul regiunii de Nord - Est a României ca furnizori de formare profesională a adulților.

Unitatea de sondaj este reprezentată de organizația din Regiunea de Nord - Est a României inclusă în eșantionul de analiză.

În urma procesului de analiză și sinteză a informațiilor prezentate de către Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) în Registrul Național al Furnizorilor de Formare Profesională a Adulților Autorizați (RNFFPAA), s-a determinat că la data de 01.03.2017 erau autorizate un număr de 224 organizații în regiunea Nord - Est a României. Situația distribuției pe județe este prezentată în tabelul nr. 3. și în Figura nr. 7.

Tabel nr. 3. Situația furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României

Județ	Număr de furnizori de formare profesională a adulților
Bacău	9
Botoșani	16
Iași	125
Neamț	24
Suceava	30
Vaslui	20
Total	224

Sursa: tabel realizat de autor în urma analizei RNFFPAA http://www.anc.edu.ro/?page_id=34

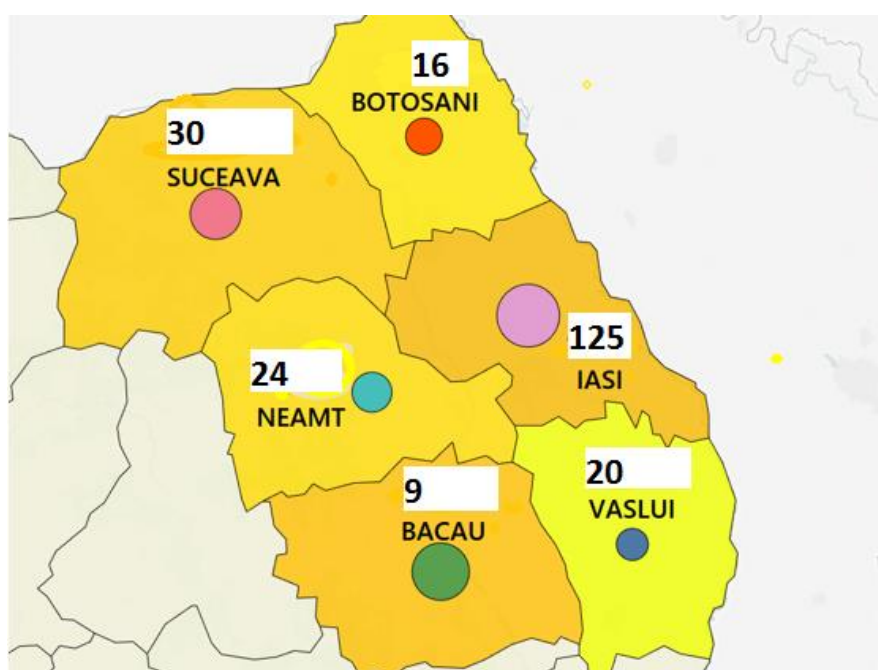

Figura nr. 7. Situația furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României

Sursa: prelucrare realizată de autor pe baza datelor prezentate în Tabelul nr. 3.

Din cauza caracterului limitat al resurselor (financiare, materiale, umane), cât și a dispersiei teritoriale mari a unităților statistice cercetate, eșantionul analizat nu a putut fi construit într-un mod care să asigure reprezentativitatea din punct de vedere statistic. Cu toate acestea, cercetarea realizată are în esență un scop calitativ și nu cantitativ, nu s-a dorit asigurarea reprezentativității statistice ci mai mult obținerea unei baze de analiză care să permită conturarea profilului furnizorilor de formare profesională a adulților și a mecanismelor de asigurare a calității implementate.

Preluarea unităților statistice în eșantion s-a realizat prin procedeul selecției tipice simple. Dispunerea teritorială a totalului de 224 organizații autorizate, înregistrate în RNFPAA, a permis preluarea unui număr de 132 de unități în eșantion și s-a încercat păstrarea ponderilor regăsite la nivelul colectivității generale în ceea ce privește distribuția pe județe.

Analiza corelațiilor dintre variabilele incluse în cercetare

Ulterior prezentării statisticilor univariate, la nivelul fiecărei variabile cuprinse în chestionar, demersul științific al cercetării, în mod logic, continuă cu identificarea posibilelor corelații statistice stabilite între variabile. Corelația exprimă, sub formă numerică, gradul de asociere dintre variabile. Două variabile sunt asociate, în măsura în care variația uneia este legată de variația celeilalte.

Deoarece variabile incluse în cadrul chestionarului sunt preponderent de tip calitativ ca indicator pretabil, care să surprindă asocierea dintre variabile, am ales coeficientul de corelație Spearman.

De asemenea, deoarece numărul corelațiilor bivariate analizate este unul foarte mare ($C_{68}^2 = 2278$ de corelații bivariate) am eliminat din tabelul centralizator al acestora, corelațiile nesemnificative pentru un nivel de semnificație mai mic sau egal cu 5%, respectiv acele corelații pentru care valoarea coeficientului Spearman a fost mai mic de 0,5, alegând astfel să interpretez doar acele corelații care sunt semnificative din punct de vedere statistic și, totodată, au un nivel al intensității asocierii cel puțin mediu.

Tabel nr. 4. Tabelul centralizator al corelațiilor semnificative identificate cu ajutorul coeficientului Spearman

Var.	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14
Y1		0,53												
Y2							0,53							
Y3												-0,61		
Y4				0,59	0,54				0,51					
Y5								0,55						
Y6	0,6													
Y7			0,59											
Y8					-0,5									
Y9														
Y10						0,51	0,55							
Y11								0,59						
Y12											0,56			
Y13										0,74				
Y14														
Y15														
Y16													0,63	
Y17														0,56

Sursa: tabel realizat de autor

Unde:

X1. - Oferta de programe de formare a adulților este bazată exclusiv pe nevoile înregistrate pe piața muncii.

X2. - Formatorii din cadrul

Y1. - Resursele de infrastructură (spațiile) necesare desfășurării programelor de formare profesională a adulților sunt utilizate în baza unui contract de închiriere/colaborare/comodat

programelor de formare au un rol decisiv în dobândirea competențelor de către formabili/cursanți.

X3. - Majoritatea absolvenților programelor de formare profesională a adulților își găsesc un loc de muncă.

X4. - Formarea profesională a adulților are un rol important în creșterea angajabilității.

X5. - Implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a adulților este necesară.

X6. - Asigurarea calității în formarea profesională a adulților trebuie să se bazeze pe cercul lui Deming (planificare, implementare, evaluare, revizuire).

X7. - Centrarea activității furnizorilor de formare profesională a adulților pe rezultatele formabililor este esențială.

X8. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de resursele umane implicate în procesul de formare (contracte individuale de muncă/colaborare, experiența în formarea profesională a adulților)

X9. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare)

X10. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de tipul programelor de inițiere / perfecționare / specializare organizate

X11. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de ore pentru programele de inițiere / perfecționare / specializare organizate

X12. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii

X13. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de rezultatele obținute la examenele de absolvire

X14. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de valorificarea feed-

Y2. - Formatorii sunt angajați cu contract individual de muncă

Y3. - Model de asigurarea calității utilizat este ISO

Y4. - Formarea profesională a adulților este motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare.

Y5. - Participarea scăzută la programele de formare profesională a adulților influențează în mod negativ calitatea capitalului uman.

Y6. - Legislația în domeniul formării profesionale a adulților din România este clară și coerentă.

Y7. - Oferta de programe de formare a adulților este bazată exclusiv pe nevoile înregistrate pe piața muncii.

Y8. - Utilizarea noilor tehnologii în formarea profesională a adulților nu este relevantă.

Y9. - Formarea profesională a adulților are un rol important în creșterea angajabilității.

Y10. - Implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a adulților este necesară.

Y11. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de resursele materiale utilizate de furnizor (proprie/atrase)

Y12. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de resursele umane implicate în procesul de formare (contracte individuale de muncă/colaborare, experiența în formarea profesională a adulților)

Y13. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare)

Y14. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de ore pentru programele de inițiere / perfecționare / specializare organizate

Y15. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de cifra de afaceri a organizației obținută din activitatea de formare profesională a adulților

Y16. - E importantă ierarhizarea

back-ului de la beneficiarii direcți ai formării (participanții la programele de formare).

furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de rata de promovabilitate și rata de abandon

Y17. - E importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de programe organizate anual

Din analiza valorilor coeficienților de corelație Spearman identificate putem extrage următoarele concluzii:

➤ În general s-au identificat corelații de nivel mediu, valorile coeficienților fiind plasate în intervalul (0,5 – 0,6);

➤ Cea mai mare valoare a coeficienților Spearman calculați a fost pentru asocierea dintre variabilele X10 și Y13, ceea ce indică faptul că pentru furnizorii de formare profesională a adulților din Regiunea Nord - Est a României este importantă ierarhizarea în funcție de tipul programelor de inițiere / perfecționare / specializare organizate și în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare). Aceste două criterii trebuie abordate concomitent în ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților;

➤ În general s-au înregistrat corelații directe/pozitive, dar au fost identificate și câteva corelații inverse/negative. O corelație inversă/negativă, de intensitate medie ($p=-0,61$) a fost identificată între variabilele X12 și Y3, ceea ce indică faptul că majoritatea furnizorilor care au adoptat ca model de asigurarea calității sistemul ISO nu consideră important ca ierarhizarea să se facă în funcție de numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii. De asemenea, a mai fost identificată o corelație negativă semnificativă între variabilele X5 și Y8, ceea ce indică faptul că implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a adulților este necesară în tandem cu utilizarea noilor tehnologii în procesul de formare;

➤ Corelația X1 – Y6 indică faptul că furnizorii care își realizează oferta de programe de formare a adulților bazat exclusiv pe nevoile înregistrate pe piața muncii consideră că legislația românească în acest domeniu este clară și coerentă;

➤ Corelația X2 – Y1 indică faptul că furnizorii care consideră că formatorii din cadrul programelor de formare au un rol decisiv în dobândirea competențelor de către formabili/cursanți sunt cei care în mod normal utilizează resurse de infrastructură (spațiile) necesare desfășurării programelor de formare profesională în baza unui contract de închiriere/colaborare/comodat;

➤ Corelația X3 – Y7 arată că furnizorii care își adaptează oferta de programe de formare a adulților exclusiv pe nevoile înregistrate pe piața muncii consideră că majoritatea absolvenților programelor de formare profesională a adulților își găsesc un loc de muncă;

➤ Corelația X4 – Y4 indică faptul că furnizorii consideră că formarea profesională a adulților are un rol important în creșterea angajabilității și, totodată, este motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare;

➤ Corelația X5 – Y4 evidențiază că implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a adulților este necesară și reprezintă un motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare;

➤ Corelația X6 – Y10 evidențiază faptul că furnizorii consideră că implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a adulților este necesară și aceasta ar trebui să se bazeze pe cercul lui Deming (planificare, implementare, evaluare, revizuire);

➤ Corelațiile X7 – Y2 și X7 – Y10 sugerează faptul că centrarea activității furnizorilor de formare profesională a adulților pe rezultatele formabililor este esențială și pentru acesta este necesară implementarea mecanismelor de asigurarea calității în formarea profesională a

adulților, respectiv, asigurarea unei stabilități a formatorilor prin încheierea cu aceștia a contractelor individuale de muncă;

➤ Corelațiile X8 – Y5 și X8 – Y11 sugerează faptul că e importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de resursele umane implicate în procesul de formare (contracte individuale de muncă/colaborare, experiența în formarea profesională a adulților), respectiv, în funcție de resursele materiale utilizate de furnizor (proprie/astrate). De asemenea, acești furnizori consideră că participarea scăzută la programele de formare profesională a adulților influențează în mod negativ calitatea capitalului uman;

➤ Corelația X9 – Y4 evidențiază faptul că furnizorii consideră formarea profesională a adulților este motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare și pentru aceasta este importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare);

➤ Corelația X11 – Y12 evidențiază faptul că furnizorii care consideră că e importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare), dar, totodată, ținându-se cont și resursele umane implicate în procesul de formare (contracte individuale de muncă/colaborare, experiența în formarea profesională a adulților);

➤ Corelația X13 – Y16 evidențiază faptul că furnizorii care consideră că e importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de rezultatele obținute la examenele de absolvire, dar, totodată, ținându-se cont și de rata de promovabilitate și rata de abandon;

➤ Corelația X14– Y17 sugerează faptul că e importantă ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de valorificarea feed-back-ului de la beneficiarii direcți ai formării (participanții la programele de formare), dar, totodată, ținându-se cont și de numărul de programe organizate anual.

Concluziile cercetării

Dintre cei 132 de furnizori de formare profesională a adulților care au participat la cercetare, situația pe județe se prezintă astfel: 30% județul Suceava, 24% județul Iași, 16% județul Bacău, 12% județul Vaslui, 10% județul Botoșani, 8% județul Neamț. În ceea ce privește anul înființării, se constată că 48 de organizații au fost înființate în perioada 1990 - 2000, 36 de organizații au fost înființate în intervalul 2001 – 2010, iar 16 organizații au fost înființate începând cu anul 2011. Analiza formei juridice a organizațiilor repondente reflectă faptul că 48% sunt O.N.G. - uri, 36% sunt S.R.L. - uri, iar 16% sunt instituții publice. Chestionarul a fost completat de către persoane din cadrul managementului firmei în 64% din cazuri și de către personalul de execuție în 25% de cazuri, iar genul repondenților a fost în procent de 66%, femeiesc.

Obiectivul nr. 1: Determinarea ponderii pe care o dețin organizațiile care activează doar în acest domeniu în raport cu totalul furnizorilor de formare profesională a adulților.

Ipoteza nr. 1: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României desfășoară și alte tipuri de activități.

Marea majoritate a organizațiilor care furnizează programe de formare profesională pentru adulți în conformitate cu O.G. 129/2000 republicată (80%), oferă și alte tipuri de servicii, acestea nefiind axate doar pe domeniul formării profesionale. Numărul redus al furnizorilor de formare care activează doar în acest domeniu reflectă dificultățile pe care organizațiile le întâmpină din cauza incoerenței legislative și a interesului scăzut al autorităților pentru dezvoltarea acestui domeniu. Apreciem, astfel, că *Ipoteza nr. 1 se confirmă*.

Obiectivul nr. 2: Clasificarea furnizorilor de formare profesională a adulților în funcție de numărul de angajați, numărul și tipul programelor autorizate, cifră de afaceri, infrastructură, număr de formatori angajați cu contract individual de muncă.

Ipoteza nr. 2: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României sunt: organizații mici (0-5 angajați), autorizate conform Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, furnizează programe finalizate cu certificate de absolvire, au 2-5 programe autorizate, au cifră de afaceri rezultată din activitatea de formare de până în 50.000 lei, utilizează resursele de infrastructură în baza unui contract de închiriere/colaborare/comodat, iar formatorii nu au contract individual de muncă.

Majoritatea organizațiilor care au participat la cercetare (52%) sunt microîntreprinderi, acestea având un număr maxim de 5 angajați. Firmele cu mai mult de 5 angajați sunt, în general, firme a căror obiect de activitate este vast. Analiza arată că o proporție de 73% dintre programele de formare furnizate sunt autorizate conform Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

Din analiza răspunsurilor privind organizarea activității de formare se conturează concluzia că organizațiile își axează activitatea atât pe programe de formare finalizate cu certificate de absolvire (inițiere, perfecționare, specializare), cât și pe programe de formare finalizate cu certificate de calificare.

În ceea ce privește oferta furnizorilor de formare se constată că 43% au un număr de 2-5 programe autorizate, iar 40% au peste 6 programe autorizate.

Programele de formare profesională a adulților se desfășoară, de regulă, în spații utilizate în baza unui contract de închiriere/colaborare/comodat (59%), iar formatorii nu sunt angajați cu contract individual de muncă (73%).

Potrivit valorificării rezultatelor cercetării se constată că 77% dintre organizațiile furnizoare de programe de formare a adulților au înregistrat în anul 2016 o cifră de afaceri de până la 50.000 lei.

Considerăm că *Ipoteza nr. 2 se confirmă parțial*, deoarece rezultatele cercetării demonstrează că numărul de programe de formare finalizate cu certificate de absolvire este aproape egal cu numărul de programe de formare finalizate cu certificate de calificare, ceea ce demonstrează creșterea interesului formabililor către obținerea unei calificări care să permită inserția pe piața muncii.

Obiectivul nr. 3: Evidențierea mecanismelor de asigurarea calității implementate de către furnizorii de formare profesională a adulților.

Ipoteza nr. 3: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României nu este certificată și nu implementează vreun sistem de asigurarea calității.

Analiza răspunsurilor la întrebarea „Este organizația dvs. certificată pentru un model de asigurare a calității utilizat?” evidențiază că 68% dintre respondenți nu sunt certificați pentru un model de asigurarea calității, ceea ce *confirmă Ipoteza nr. 3*. Se remarcă, de asemenea, corelația corelație negativă semnificativă între variabilele X5 și Y8 din analiza valorilor coeficienților de corelație Spearman (vezi tabelul nr. 4.), ceea ce indică faptul că implementarea mecanismelor de asigurare a calității în formarea profesională a adulților este strâns legată de utilizarea noilor tehnologii în procesul de formare.

Obiectivul nr. 4: Determinarea modalităților de evaluarea calității programelor de formare furnizate și a instrumentelor utilizate.

Ipoteza nr. 4: Evaluarea calității programelor de formare se face de către formabili, la finalul programului de formare, pe bază de chestionar.

Răspunsurile înregistrate la întrebările nr. 17 și 18 din chestionarul aplicat au scos în evidență faptul că în 88,6% dintre organizații evaluarea calității programelor de formare se

face de către formabili, la finalul programului de formare, pe bază de chestionar, ceea ce confirmă *Ipoteza nr. 4*.

Obiectivul nr. 5: Sondarea opiniei respondenților cu privire la legătura dintre procesul de formare profesională a adulților și: dezvoltarea societății, calitatea capitalului uman, nevoile de pe piața muncii.

Ipoteza nr. 5: Există o legătură direct proporțională între procesul de formare profesională a adulților și dezvoltarea societății, calitatea capitalului uman, nevoile de pe piața muncii.

Evaluarea opiniilor legate de afirmațiile: „Formarea profesională a adulților este motor al dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și inovare”, „Participarea scăzută la programele de formare profesională a adulților influențează în mod negativ calitatea capitalului uman” și „Oferta de programe de formare a adulților este bazată exclusiv pe nevoile înregistrate pe piața muncii” indică legătura direct proporțională enunțată în cadrul *Ipotezei nr. 5* care, astfel, se confirmă. În sprijinul confirmării vin și rezultatele corelației $X4 - Y4$ din analiza valorilor coeficienților de corelație Spearman.

Obiectivul nr. 6: Sondarea opiniei respondenților cu privire la necesitatea implementării unui sistem de management al calității.

Ipoteza nr. 6: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României consideră necesară implementarea unui sistem de asigurarea calității în propria organizație.

Potrivit rezultatelor cercetării, aproximativ 90% dintre respondenți declară că implementarea mecanismelor de asigurare a calității în domeniul formării profesionale a adulților este necesară, iar corelațiile $X5 - Y4$, $X6 - Y10$, $X7 - Y2$ și $X7 - Y10$ din analiza valorilor coeficienților de corelație Spearman (vezi tabelul nr. 4.) întăresc această concluzie, care confirmă *Ipoteza nr. 6*.

Obiectivul nr. 7: Determinarea nevoii de ierarhizare a furnizorilor de formare profesională după anumite criterii și evidențierea acestor criterii.

Ipoteza nr. 7: Majoritatea furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea Nord - Est a României consideră necesară ierarhizarea furnizorilor de formare profesională după următoarele criterii: tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare), tipul programelor de inițiere / perfecționare /specializare organizate, numărul de ore pentru programele de inițiere/perfecționare / specializare organizate, numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii, cifra de afaceri a organizației obținută din activitatea de formare profesională a adulților, rata de promovabilitate și rata de abandon.

Analiza răspunsurilor la întrebările legate de necesitatea ierarhizării furnizorilor de formare și de criteriile care ar trebui să stea la baza acestei ierarhizări, au scos în evidență faptul că organizațiile repondente consideră, în proporție de 59%, că este necesară o ierarhizare a furnizorilor de formare profesională pentru adulți, însă principalele criterii pe care furnizorii le identifică corespund doar parțial *Ipotezei nr. 7*.

Astfel, numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii și cifra de afaceri a organizației obținută din activitatea de formare profesională a adulților sunt criterii fără relevanță potrivit rezultatelor cercetării, cercetare care identifică ca principale criterii de ierarhizare următoarele: resursele umane implicate în procesul de formare (contracte individuale de muncă/colaborare, experiența în formarea profesională a adulților), resursele materiale utilizate de furnizor (proprie/atruse), tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare), numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii, rata de promovabilitate și rata de abandon, valorificarea feed-back-ului de la beneficiarii direcți ai formării (participanții la programele de formare), tipul programelor de inițiere / perfecționare / specializare organizate, numărul de ore pentru programele de inițiere / perfecționare / specializare organizate.

În sprijinul acestei concluzii vine și cea mai mare valoare a coeficienților Spearman calculați pentru asocierea dintre variabilele X10 și Y13, ceea ce indică faptul că pentru furnizorii de formare profesională a adulților din Regiunea Nord - Est a României este importantă ierarhizarea în funcție de tipul programelor de inițiere / perfecționare / specializare organizate și în funcție de tipul programelor de calificare organizate (pe nivel de calificare). Aceste două criterii trebuie abordate concomitent în ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților (vezi Tabelul nr. 4.). Aceste rezultate *confirmă parțial Ipoteza nr. 7.*

În urma valorificării rezultatelor cercetării s-a conturat *profilul furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea de Nord - Est a României* căruia i se pot conferi următoarele atribute:

- domeniul formării profesionale a adulților nu este singurul obiect de activitate al organizației;
- numărul de angajați din organizație se situează în intervalul 0 – 5;
- organizația furnizează între 2 și 5 programe de inițiere, specializare, perfecționare, calificare;
- cifra de afaceri a organizației, rezultată din activitatea de formare, este de până în 50.000 lei;
- organizația nu are resurse materiale și umane proprii, preferând alte variante permise de lege pentru organizarea și desfășurarea programelor de formare.
- organizația nu este certificată pentru un model de asigurarea calității deși consideră important acest demers.
- organizația consideră necesară ierarhizarea furnizorilor de formare profesională a adulților, iar principalele criterii care ar trebui luate în considerație sunt: resursele umane implicate în procesul de formare, resursele materiale utilizate de furnizor, tipul programelor, numărul de absolvenți care se regăsesc pe piața muncii, rata de promovabilitate și rata de abandon.

CONCLUZII FINALE

Teza „*Instrumente de asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților*” reprezintă rezultatul demersului doctoral care s-a dezvoltat pe o perioadă de aproape șase ani de zile.

Din prisma fondului și a formei pe seama cărora a fost proiectată și realizată lucrarea, se desprind anumite concluzii care au fost amintite în capitolele tezei de doctorat. Demersul de față a fost inițiat și operaționalizat pe fondul necesității abordării unei astfel de lucrări în domeniul educației și formării profesionale a adulților din România. Astfel, din perspectiva unei tematici complexe, dar centrate pe un segment îngust de cunoaștere, demersul inițiat de către noi a fost unul focalizat pe *identificarea profilului furnizorilor de formare profesională a adulților și a mecanismelor de asigurare a calității implementate*. Tot cu privire la esența acestui demers, prezenta lucrare a fost structurată sub forma unui plan teoretic și a unui aplicativ, aflate într-o relație de strânsă complementaritate.

Cu privire la cele invocate sintetic mai sus, am reușit să dezvoltăm câteva concluzii finale pe care le prezentăm în continuare.

Educația și formarea profesională a adulților reunește activitățile de învățare realizate de fiecare persoană pe tot parcursul vieții în contexte formale, nonformale și informale în vederea formării sau dezvoltării competențelor din mai multe perspective: personală, civică, socială sau ocupațională.

Uniunea Europeană constituie una din principalele entități economice mondiale: cu numai 7,3% din populația lumii, aceasta creează 20% din totalul producției mondiale. În pofida puterii sale economice, Europa, în speță Uniunea Europeană, nu a reușit să atingă unul din obiectivele sale cheie: acela de a genera oportunități de ocupare pentru toți membrii societății care sunt apti de muncă și care solicită locuri de muncă.

În sistemul de piețe europene, piața muncii este cea mai puțin integrată. Nu există o piață a muncii internă a UE. Există piețe naționale/regionale ale muncii care - pe baza unor directive comune - își coordonează activitățile.

Încă din anul 1990 s-a degajat un consens politic cu privire la caracterul structural al problemelor ocupării, al educației și formării profesionale ca instrument principal de realizare a acestui deziderat.

Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (CEDEFOP), organism al Uniunii Europene, sprijină educația și formarea profesională a cetățenilor UE.

O treime din lucrătorii europeni (circa 75 de milioane de cetățeni) nu are nicio diplomă sau deține o diplomă de absolvire de nivel redus. Această categorie a populației este mult mai expusă șomajului, cu un grad de risc de trei ori mai ridicat. Aproximativ jumătate dintre europeni își dobândesc primele competențe profesionale prin educație și formare profesională. Și mai mulți continuă să-și dezvolte aceste competențe și să dobândească altele noi prin formare sau prin experiență la locul de muncă.

Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale stabilește un punct de referință privind participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții, și anume că o medie de cel puțin 15% dintre adulți cu vârsta cuprinsă între 25 și 64 de ani ar trebui să participe la învățarea pe tot parcursul vieții.

FORMAREA PROFESIONALĂ A ADULȚILOR DIN ROMÂNIA

În domeniul educației și formării profesionale a adulților din România sunt incluse: *educația și formarea profesională a adulților în sistem formal, evaluarea și certificarea competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale și ucenicia la locul de muncă*.

Formarea profesională a adulților în sistem formal

Prezentarea prevederilor din actele normative cu referire la cadrul instituțional al educației și formării profesionale a adulților din România, scoate în evidență succesiunea de autorități înființate, multitudinea de responsabilități „pasate” și faptul că *nu a existat niciodată o autoritate cu adevărat independentă care să coordoneze și să controleze activitatea din acest domeniu. Cele două ministere (MEN și MMJS) aflate succesiv sau concomitent în coordonare nu au o legătură directă cu domeniul, fiecare încercând de-a lungul timpului să-și lase amprenta asupra formării profesionale a adulților, ceea ce a determinat frânarea și chiar blocarea activității.*

Observăm că așa cum se întâmplă în cazul formării profesionale desfășurată de Agențiile Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă, „șomeri intră, șomeri ies” și formarea profesională, în general, produce șomeri din cauza neadaptării programelor de formare la nevoia manifestată de piața muncii.

Considerăm că o analiză mai atentă a sistemului de educație și formare profesională a adulților ar trebui să aibă ca efect implicarea reală autorităților locale în autorizarea furnizorilor de formare profesională a adulților. Crearea unui organism la nivel județean din care să facă parte reprezentanți ai primăriei, ai sindicatelor reprezentative și ai patronatelor, ar putea să aibă efecte pozitive asupra dezvoltării sistemului.

În opinia noastră, lipsa de interes manifestată de România pentru apariția și dezvoltarea educației și formării profesionale a adulților rezultă din faptul că Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților a fost adoptată în anul 2000, dar a fost pusă în aplicare abia în anul 2004 la presiunea Uniunii Europene, în perioada de preaderare.

Comisiile de autorizare județene (CAJ) nu sunt foarte implicate în procesul de formare, deși legea le conferă multiple responsabilități. Aceasta decurge din faptul că nu există stabilite criterii pe baza cărora membrii comisiei să fie desemnați. Astfel, competența membrilor CAJ în domeniul formării profesionale a adulților este, în cele mai multe cazuri, aproape inexistentă, iar prin prezența lor formală la activitățile comisiei nu fac decât să transfere întreaga responsabilitate către secretariatele tehnice.

Recomandăm revizuirea regulamentului de funcționare al CAJ, pentru ca aceasta să acționeze ca un sistem, inclusiv în ceea ce privește plata membrilor comisiei care este una derizorie și care nu va putea motiva nicicând membrii comisiei, pentru a se implica cu adevărat în asigurarea calității procesului de formare profesională a adulților.

Pentru derularea activității de evaluare și monitorizare, evaluatorii de furnizori și programe de formare încheie cu AJPS-urile contracte de antrepriză pentru servicii intelectuale prin care evaluatorii sunt obligați să depună rapoartele de evaluare / monitorizare în termen de 5 zile. Din punct de vedere practic susținem ca termenul în care trebuie să fie predate rapoartele ar trebui să fie de 10 zile, termenul de 5 zile fiind nerealist și fără vreo utilitate deosebită:

- *evaluatorii sunt persoane ocupate, desfășoară această activitate în afara serviciului și au nevoie de timp;*

- *ședințele CAJ se desfășoară, de regulă, o dată pe lună (sau ori de câte ori este nevoie), deci termenul de 5 zile nu își dovedește utilitatea.*

Potrivit reglementărilor în vigoare CAJ alcătuiește registrul evaluatorilor de furnizori și programe de formare și lista de specialiști pe domenii ocupaționale.

Având în vedere că cerințele pentru înscrierea persoanelor în cele două documente sunt aceleași (studii superioare, experiență și formare profesională în domeniu), considerăm că trebuie precizat clar faptul că o persoană înscrisă în registrul evaluatorilor poate fi înscrisă și în lista de specialiști pe domenii ocupaționale. În caz contrar, este posibil ca un evaluator să aibă o evaluare pe an sau chiar deloc și dacă nu ar putea participa în comisii de

examinare, să renunțe la colaborarea cu CAJ. Menționăm că atât specialiștii cât și evaluatorii sunt colaboratorii asupra cărora CAJ – urile nu au niciun ascendent decât respectarea unor contracte, însă dacă vor fi prevăzute obligații excesive, aceștia pot oricând să renunțe la colaborare și contrar unor opinii, nu este foarte ușor procesul de selecție a unor persoane competente care să desfășoare activitățile specifice cu profesionalism.

În prezent rolul secretariatelor tehnice (STJ) este îndeplinit de personalul angajat al AJPIS. Pentru aceste instituții a căror atribuții principale se situează în domeniul prestațiilor sociale și care au un număr redus de personal, formarea profesională a adulților reprezintă „o sarcină în plus”, în cele mai multe cazuri neacordându-i-se importanța cuvenită.

În practică, întreaga activitate este gestionată de către secretariatele tehnice formate, în multe județe, dintr-o singură persoană care este foarte greu de înlocuit în cazuri de forță majoră din cauza lipsei de personal cu competențe în domeniu și cu disponibilitate de a desfășura activități suplimentare.

Aprecierea impactului unor activități specifice domeniului asupra calității în educația și formarea profesională a adulților

Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților reglementează durata programelor de calificare pe niveluri: nivelul 2 – 360 ore, nivelul 3 – 720 ore și nivelul 4 – 1080 ore.

Este necesară precizarea prin act normativ a duratei minime a programelor de inițiere / specializare / perfecționare și nu doar a celor de calificare. Inexistența acestor prevederi, a făcut posibilă autorizarea, în unele județe, a unor programe cu durata de 16 ore. Este puțin probabil ca într-o perioadă atât de scurtă să poată fi dobândit un anumit set de competențe profesionale. Considerăm că numărul minim de ore necesar pentru dobândirea competențelor în cadrul unui program de formare este de 120.

În actualele condiții legislative există prevederea prin care doar furnizorii autorizați pe programe de calificare sunt obligați să depună la începutul programului de formare tabelul cursanților și contractele de formare. Această prevedere face posibilă (pentru cei care organizează programe de inițiere / specializare / perfecționare) înscrierea în documentele de examen și a persoanelor care nu au parcurs programul, iar STJ - urile nu au niciun control. Propunem introducerea obligativității depunerii acestor documente pentru fiecare tip de program de formare profesională a adulților.

Documentele care reglementează în prezent formarea profesională a adulților permit autorizarea programelor și pentru cele opt competențe comune (cheie). Sunt definite, de asemenea, tipurile de programe cu care operează domeniul. Deși a existat un punct de vedere al CNFPA din care reieșea clar că un program pe o competență comună nu poate fi autorizat decât pe tip de program inițiere, totuși, unele comisii au autorizat programe de formare pe competențe comune, cu tip de program specializare sau perfecționare. Considerăm că ar trebui precizat acest lucru într-un act normativ.

Potrivit articolului nr. 31, aliniatul 3 din HG 522/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților „furnizorii de formare profesională care sunt autorizați să organizeze programe de formare profesională finalizate cu certificate de calificare cu recunoaștere națională pot organiza și programe de inițiere pentru dobândirea unora dintre competențele aferente programului de calificare respectiv, finalizate cu certificate de absolvire cu recunoaștere națională, în baza aceleiași autorizații.”

Considerăm că pentru aceste situații trebuie precizate care sunt documentele suplimentare ce trebuie să completeze dosarul de autorizare inițial: fișa de autoevaluare, lista formatorilor, orar, repartizarea disciplinelor pe formatori etc.

În baza Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, furnizorii pot desfășura programe de formare și în alt județ decât cel în care a fost autorizat. În

acest caz există tendința din partea furnizorilor de a reduce costurile, mai ales prin reducerea numărului de formatori, ceea ce înseamnă că nu mai respectă condițiile în care a fost autorizat. Propunem introducerea acestei precizări clare în actele normative.

În desfășurarea curentă a activității de certificare a participanților la programele de formare profesională apar situații în care cursanții nu a promovat examenul de absolvire sau au absentat la examenul de absolvire. Susținem că documentele legislative ar trebui să prevadă dacă: formabilul are dreptul să susțină ulterior examenul, care este perioada pe care o are la dispoziție formabilul pentru a susține examenul de absolvire, de câte ori poate participa la un examen.

O problemă reală în momentul actual o constituie posibilitatea de informare și documentare cu privire la reglementările din domeniul educației și formării profesionale a adulților. Permanentă modificare a sistemului legislativ și instituțional a făcut acest demers extrem de sinuos. Considerăm utilă înființarea unui site oficial dedicat formării profesionale în care să se regăsească, pe lângă actele normative: legislație utilă, instrucțiuni, metodologii și machete necesare întocmirii dosarului de autorizare, corespondența standardelor ocupaționale cu ocupațiile din COR și calificările din Nomenclatorul calificărilor etc.

Experiența practică dobândită pe parcursul celor 11 ani de activitate în domeniu ne oferă posibilitatea să constatăm că nu toți furnizorii depun aceleași diligențe pentru realizarea obiectivelor procesului de formare profesională.

Furnizorii existenți pe piața formării profesionale a adulților sunt, de regulă, mici societăți comerciale sau ONG-uri, cu sedii în locuințe și cu un număr redus de angajați, care au identificat o sursă de venituri din desfășurarea programelor de formare. Lipsesc cu desăvârșire marii agenți economici în domeniu, așa cum se regăsesc în statele europene unde este o mândrie și o garanție a calității să deții un certificat de calificare emis de o mare companie.

În vederea creșterii calității procesului de formare profesională a adulților considerăm că se impune o ierarhizare a furnizorilor de formare care să se sprijine pe un set de criterii solide (resursele materiale și umane mobilizate, performanțele obținute etc.), iar autorizația să se acorde pentru perioade diferite de timp (2, 3 sau 4 ani).

La debutul activității de formare a adulților în România, în anul 2004, organizațiile care intenționau să se autorizeze ca furnizori de formare plăteau o taxă destul de substanțială, calculată astfel încât să acopere cheltuielile comisiei de autorizare pentru cei 4 ani de valabilitate a autorizației. Ulterior aceasta taxă s-a micșorat progresiv, până la nivelul actual (două salarii minime brute garantate în plată) considerându-se că acest lucru va constitui o facilitate pentru agenții economici pentru ca să se autorizeze ca furnizori de formare. Măsura a avut un efect contrar, scăzând responsabilitatea furnizorilor. Susținem majorarea taxei de autorizare deoarece ar crește gradul de responsabilitate și ar fi înlăturate cheltuielile „ascunse” efectuate de stat cu fiecare furnizor, cheltuieli pe care le apreciem ca fiind considerabile.

Sistemul actual de formare profesională a adulților pune un accent exagerat pe procedura și condițiile care trebuie îndeplinite în vederea autorizării și nicidecum pe calitatea procesului de formare propriu-zis și pe certificarea competențelor dobândite. Propunem adaptarea metodei folosită cu succes în unele țări europene (de exemplu Ungaria) unde există centre regionale de certificare. Cursanții sunt formați de către furnizori, însă examinarea finală se desfășoară în aceste centre. Această procedură ar garanta obiectivitatea evaluării, uniformizarea în sens pozitiv, a competențelor dobândite, standardizarea.

În demersul susținut pentru a încuraja cu orice preț formarea profesională a adulților (doar pentru a raporta niște cifre în documentele oficiale), în legislația în domeniu nu au fost prevăzute sancțiuni până în anul 2014. Teoretic, situația s-a schimbat prin Legea nr. 167/2013

pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, republicată în februarie 2014. La articolul 54 sunt descrise situațiile care constituie contravenții și cuantumul amenzilor, însă nu există precizări clare asupra persoanelor abilitate să constate contravențiile, să aplice amenzile, să consemneze situațiile contravenționale etc.

Este necesară o abordare responsabilă a acestei activități, cu descrierea modului de selecție a persoanelor desemnate, cu stabilirea atribuțiilor acelor persoane și cu prezentarea procedurii de control. Susținem sancțiunea ca fiind oportună și aici avem în vedere nu neapărat o pedeapsă ci funcția preventivă a sancțiunii, care trebuie să fie realistă și în deplin acord cu gravitatea faptei. Fără a emite judecăți de valoare sau acuzații, până la urmă furnizorii sunt organizații, de cele mai multe ori private, care urmăresc în primul rând obținerea unui profit, ceea ce nu este ilicit, însă uneori vor încerca să eludeze dispozițiile legale pentru obținerea aceluși profit.

Așa cum am mai menționat, România este singura țară din Europa unde există planuri de formare ce trebuie îndeplinite și chiar depășite pentru „a ne putea mândri cu realizările”. Facem referire la AJOFM și CRFPA precum și la suprapunerile în raportarea cifrelor legate de formare ale acestor instituții. *Considerăm că această situație trebuie să fie analizată și soluționată de către Ministerul Muncii și Justiției Sociale, în vederea colectării corecte a datelor și, implicit, în vederea calculării ratei de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții care să reflecte realitatea și nu să fie crescută artificial.*

În prezent COR cuprinde aproximativ 4000 de ocupații, dar numărul Standardelor ocupaționale este cu mult mai mic (aproximativ 800). *Se impune identificarea resurselor financiare corespunzătoare pentru ca specialiștii să elaboreze standardele ocupaționale necesare tuturor ocupațiilor, având în vedere faptul că nu se poate desfășura un program de formare în lipsa unui SO. Alternativa la care s-a apelat, aceea de a utiliza Standardele de pregătire profesională (SPP) elaborate de Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice nu este cea mai potrivită datorită faptului că acestea se adresează formării inițiale, sunt folosite în învățământul profesional și tehnic, sunt stufoase și neadaptate formării adulților și nu fac decât să frâneze procesul de formare. Transferarea responsabilității elaborării SO către furnizori, prevăzută în legislația actuală, nu este viabilă deoarece întocmirea lor necesită mobilizarea resurselor financiare, intelectuale și de timp, iar ulterior aprobării, ele devin bun public, neexistând drepturi de autor. De asemenea, Standardele ocupaționale existente trebuie revizuite și adaptate periodic, deoarece realitățile economico-sociale suferă transformări substanțiale, în perioade scurte de timp. Aceasta este și o consecință a faptului că, în loc să traseze doar coordonatele generale, SO sunt mult prea detaliate.*

Evaluarea și certificarea competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale

Evaluarea competențelor profesionale este procesul de colectare a informațiilor necesare pentru stabilirea competenței și judecarea lor în raport cu cerințele standardului ocupațional.

Spre deosebire de sistemul clasic de formare, care permite certificarea competențelor numai după absolvirea unui program de formare, sistemul de evaluare a competențelor profesionale permite certificarea tuturor persoanelor care pot face dovada, pe baza unor teste profesionale, că au deprins aptitudinile, competențele, abilitățile și cunoștințele, învățând în context non - formal, care le permit practicarea cu succes a ocupației sau calificării respective.

România a dezvoltat și implementat un sistem de evaluare și certificare a competențelor profesionale dobândite pe alte căi decât cele formale, încă din anul 2004. Evaluarea și certificarea se poate realiza în centre de evaluare și certificare a competențelor profesionale, autorizate de către Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) în baza Procedurii de

evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării și al ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 4543/468/2004, cu modificările și completările ulterioare.

Analiza sistemului de evaluare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale ne oferă posibilitatea identificării unor avantaje atât pentru candidați cât și pentru potențialii angajatori. Astfel, aceste servicii vin în întâmpinarea persoanelor care au dobândit competențe într-un anumit domeniu prin practicarea calificării / ocupației respective, dar nu au obținut o certificare a acestora.

Timpul alocat unui proces de evaluare și certificare a competențelor profesionale nu depășește 30 de zile, iar costurile sunt și ele reduse cu cel puțin 50 % în raport cu costurile pentru participarea la un program în sistem formal, întrucât evaluarea competențelor profesionale, prin procedură și mod de abordare, este mult mai flexibilă și mai adaptată specificului fiecărei ocupații sau calificări decât formarea profesională.

CertIFICATELE DE competențe profesionale au aceiași valoare cu certificatele de calificare sau de absolvire obținute în urma absolvirii unui program de formare profesională a adulților.

Trebuie menționat însă și riscul care poate să apară atunci când, din motive mai puțin licite, din lipsa deontologiei și profesionalismului, pot fi certificate persoane care nu dețin în fapt anumite competențe.

Ucenicia la locul de muncă

În forma actuală legea uceniciei stipulează că: „ucenicia reprezintă formarea profesională realizată la locul de muncă în baza unui contract de ucenicie” și se adresează „persoanelor interesate, cu vârsta de peste 16 ani, care doresc să se concentreze pe învățare pornind de la situațiile profesionale reale, concrete, cerute de practicarea unei ocupații direct la locul de muncă”, precum și „angajatorilor care doresc să organizeze activități de ucenicie la locul de muncă potrivit domeniilor de activitate, pentru locurile de muncă declarate vacante.”

Reglementările legale din acest domeniu, deși inițiate încă din anul 2005, nu prezintă interes din cauza multitudinii de prevederi care descurajează implicarea agenților economici și a furnizorilor de formare profesională a adulților deopotrivă.

O analiză a informațiilor publicate de către agențiile județene pentru ocuparea forței de muncă realizată în luna aprilie 2018, scoate în evidență lipsa de atractivitate a uceniciei la locul de muncă deoarece doar șase județe și municipiul București au raportat registrul angajatorilor de ucenici. Sunt înregistrați 15 angajatori, 14 programe de calificare, 7 pentru nivelul 2 și 7 pentru nivelul 3, cu 13 furnizori de formare profesională a adulților. Toate programele sunt finanțate din fonduri aprobate în bugetul asigurărilor pentru șomaj.

*
**

Chiar dacă prevederile legale precizează obligativitatea agenților economici de a utiliza personal calificat în desfășurarea activităților economice, aceștia nu manifestă foarte mare interes în acest sens deoarece: încă se folosește munca la negru, unii angajați părăsesc angajatorul după ce dobândesc o calificare, iar organizațiile nu consideră necesar să „îrosească” resursele financiare pentru formarea angajaților.

Situația actuală privind participarea adulților la formare profesională situează România pe ultimul loc din Uniunea Europeană cu o rată de participare de 1,1%, în anul 2017. Având în vedere că ținta UE pentru anul 2020 este de 15%, putem constata gradul de subdezvoltare al sistemului. Se impune o acțiune concentrată și conjugată a tuturor actorilor implicați în acest domeniu pentru a putea resuscita activitatea și pentru a surmonta decalajele foarte mari dintre România și țările Uniunii Europene.

CONTRIBUȚII PROPRII

Elaborarea tezei de doctorat a presupus un demers complex, ce a cuprins următoarele etape: documentare și informare, sintetizare și sistematizare, instrumentare și abordare personală a domeniului cercetat.

Din perspectiva contribuțiilor proprii și a originalității temei abordate, atât în plan teoretic, dar mai ales, în plan practic, se pot desprinde următoarele elemente de noutate ce derivă din modalitățile de abordare a problematicilor studiate, din perspectivă spațială și temporală a cercetărilor efectuate și din rezultatele, interpretările și opiniile personale:

- Elaborarea unei analize semantice a conceptelor de *educația adulților* și *formarea profesională a adulților* prin sublinierea etapelor de evoluție și a conexiunilor programatice dintre acest concepte. Au fost selectate și prezentate abordări legitime ale cercetătorilor străini și români cu privire la: educație, formare profesională continuă, învățare pe tot parcursul vieții.

- Sublinierea punctuală a principiilor și obiectivelor formulate în principale strategii europene cu impact asupra domeniului educației și formării profesionale din perioada 1990 – 2017.

- Realizarea unui studiu axat pe intervalul de timp 2006 – 2015 privind participarea adulților din țările care au aderat la UE în anul 2004 la învățarea pe tot parcursul vieții. Studiul a sintetizat aspectele definitorii ale educației și formării profesionale a adulților din statele analizate.

- Realizarea unei etapizări a evoluției și dezvoltării educației și formării profesionale a adulților din România, prin sintetizarea cronologică a preocupărilor, experiențelor și acțiunilor din cadrul domeniului studiat într-o analiză amplă, care începe din secolul al XIV-lea și se încheie în etapa actuală.

- Prezentarea cadrului legislativ și instituțional al educației și formării profesionale a adulților care oferă explicații pentru înțelegerea profundă a mecanismului de funcționare și puncte de plecare pentru ajustarea condițiilor și circumstanțelor de pe piața formării.

- Realizarea unor analize complexe și aprofundate asupra participării adulților din România la formare profesională, analize care s-au bazat pe indicatori de referință ai domeniului cercetat: numărul de furnizori de formare profesională autorizați, numărul de absolvenți ai programelor de formare, tipuri de programe, tipuri de certificate obținute de absolvenți etc.

- Analizarea din perspectivă critică a sistemului de educație și formare profesională a adulților din România și a impactului pe care incoerența sistemului legislativ și instituțional îl are asupra domeniului. S-a realizat practic o „radiografie” a întregului sistem de formare din țara noastră.

- Formularea unui set de propuneri și recomandări în vederea creșterii calității în formarea profesională a adulților ca urmare a considerațiilor și aprecierilor asupra funcționării sistemului și a componentelor sale.

- Analiza sistemelor de asigurarea calității în cele 28 de state ale Uniunii Europene și sintetizarea aspectelor definitorii ale acestora.

- Analiza aprofundată a documentelor legislative care fac referire la asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților și formularea de aprecieri critice și opinii personale în legătură cu modul de abordare al temei în cadrul actelor normative.

- Elaborarea, pe baza analizei complexe a nivelului de implementare a sistemelor de management al calității în cadrul furnizorilor de formare profesională a adulților din România, a unor instrumente ce se constituie în propuneri ale autorului pentru organizațiile din domeniu.

➤ Realizarea unei cercetări exploratorii pe bază de chestionar care oferă o perspectivă detaliată asupra percepției furnizorilor de formare profesională a adulților din regiunea de Nord – Est a României în ceea ce privește profilul furnizorului și instrumentele de asigurarea calității implementate.

➤ Crearea profilului furnizorului de formare profesională a adulților din regiunea de Nord – Est a României și formularea principalelor criterii de ierarhizare a acestor organizații.

➤ Demersul științific al cercetării a avut ca rezultate o serie de lucrări care au fost validate și diseminate atât în cadrul manifestărilor științifice – conferințe naționale și internaționale, cât și în reviste de specialitate, din țară și din străinătate, recunoscute și indexate în baze de date internaționale.

BIBLIOGRAFIE

Cărți de specialitate

1. Avram, R. (2011), **Investiția în educație și dezvoltarea socio-economică în noua economie și în societatea bazată pe cunoaștere**, teză de doctorat, ASE, București
2. Bârzea, C. coord. (2005), **Sistemul național de indicatori pentru educație – manual de utilizare**, București
3. Becker, G. (1994), **Capitalul uman o analiză teoretică și empirică cu referire special la educație**, Editura ALL, București
4. Borcan T. (2008), **Asigurarea calității formării profesionale continue**, ANOF, CNFPP Râșnov
5. Bordeianu O. (2013), **Adaptarea companiilor din România la filosofia organizației care învață, Teză de doctorat**, Universitatea "Al. I. Cuza" Iași
6. Brătianu C. (2015), **Gândirea strategică**, Editura Pro Universitaria, București
7. Brătianu C. (2011), **Knowledge and Intellectual Capital**, Business Excellence, București
8. Brătianu, C. (2002), **Managementul strategic**, Ediția a 2-a, Editura Universitatea, Craiova
9. Brătianu, C., Atanasiu, M. G. (2002), **Asigurarea calității în învățământul superior din Marea Britanie**, Editura Economică, București
10. Brătianu, C., Olaru, M., Roncea, C., Cherciu, O. (2000), **Ghid pentru elaborarea documentației sistemului de management al calității în învățământul superior**, Editura "Vasile Goldiș" University Press, Arad
11. Brătianu C., Vasilache S., Mândrăleanu A., Dumitru I., Prejmărean M., Amza V.D., (2009), **Capitalul intelectual organizațional**, Editura ASE, București
12. Boeru, I. (coord.) (1995), **Introducere în educația adulților**, Editura Fiat Lux, București
13. Bocoș, M. (2002), **Instruirea interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune**, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
14. Brookfield, S. D. (1996), **Adult Learning – Encyclopedia of Adult Education and Training**, Pergamon
15. Bucuș, T. (2014), **Educația – factor important în valorificarea potențialului economic național**, teză de doctorat, Chișinău
16. Casanova, F. (2003), **Vocational Training and Labor Relations**, Montevideo: CINTERFO
17. Cămășoiu, O. (2003), **Orientări europene ale educației și formării pentru societatea cunoașterii**, în vol. Economia dezvoltării durabile, Editura Bren, București
18. Cămășoiu, O. (2005), **Principiul orizontal/transversal al strategiilor și politicilor UE de ocupare și coeziune socială**, în vol. Economia dezvoltării durabile, Editura Bren, București
19. Cămășoiu, O. (2006), **Formarea Profesională**, Editura Economică, București
20. Cerghit, I. (2002), **Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii**, Editura Aramis, București
21. Chină, R. (2015), **Managementul calității în educație**, Editura Pro Universitaria, București
22. Chivu, I. (coord.) (2009), **Învățarea organizațională și dezvoltarea resurselor umane**, Editura ASE, București
23. Cucuș, C. (2002), **Pedagogie** (Ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Polirom, Iași

24. Deaconu, A. și alții (2004), **Factorul uman și performanțele organizației**, Editura ASE, București
25. Deij, A., Bădescu M. (2003), **Monografie privind Educația și formarea profesională și serviciile de ocupare în România**, ETF, ONR, București
26. Deij, A. (2004), **De la consultare la inițiativă: activizarea rolului partenerilor sociali în formarea profesională continuă în România**, ETF, București
27. Deij, A. (2005), **How is VET in România contributing to achieving the Lisbon Goals?**, ETF Sharing
28. Delors, J. și alții, (1996), **La educacion encierra un tesoro**, Madrid, Santillana/UNESCO
29. Dumitru A. I., Iordache, M. (2002), **Educația la vârsta adultă și elemente de management și marketing aplicate în educația adulților**, Editura Eurostampa, Timisoara, 2002
30. Durkeim, E. (1980), **Educație și sociologie**, Editura Didactică și Pedagogică, București
31. Edwards, R. (1997), **Changing places? Flexibility, lifelong learning and a learning society**, Routledge, New York
32. Ezechil, L. (coord.) (2008), **Calitate în educație**, Editura Paralela 45, Pitești
33. Faure, E. (1974), **A învăța să fii**, Editura Didactică și Pedagogică, Iași
34. Fleșeriu, A. (2003), **Management hotelier**, Editura Argonaut, Cluj - Napoca
35. Gelpi, E. (1990), **Educacion Permanente. Problemas laborales y perspectivas educativas**, Popular, Madrid
36. Gheorghiu, D. M., Saint Martin, M. (2011), **Educație și frontiere sociale, Franța, România, Brazilia, Suedia**, Editura Polirom, Iași
37. Hapenciuc, C. V. (2004), **Manual practic de statistică – Formule, întrebări, teste, dicționar**, Editura Didactică și Pedagogică, București
38. Hapenciuc, C. V., Condratov, I., Stanciu, P., Cioban, G. (2008), **Cercetarea selectivă studii de caz, proiecte**, Editura Didactică și Pedagogică, București
39. Harrison, R. (2002), **Supporting lifelong learning (ed), Volume 1 Perspective on learning**, Routledge Falmer, The Open University, London and New York
40. Ilie, V. (2007), **Pedagogie. Perspective teoretice și aplicative**, Editura Universitaria, Craiova
41. Ionescu, M. (2005), **Instrucție și educație. Paradigme, strategii, orientări, modele** (ediția a 2-a), Editura „Vasile Goldiș” University Press, Arad
42. Jarvis, P. (1996), **Sociology of Adult Education**, en A.C. Tuijnman (ed.) **International Encyclopedia of Adult Education and Trening**, Pergamon Press
43. Jarvis, P. (1999), **International Dictionary of Adult and Continuing Education**, Kogan Page, London
44. Jigău, M. (2009), **Formarea profesională continuă în România**, Institutul de Științe ale Educației, București
45. Joița, E. (2004), **Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie**, Editura Polirom, București
46. Juran, J.M. (2000), **Planificarea calității**, Editura Teora, București
47. Juster, J. (2005), **Education, Income and Human Behavior**, McGraw-Hill, New York
48. Kidd, J. R. (1986), **An International Legacy of Learning. Monographs on Comparative and Area Studies in Adult Education**, Centre for Continuing Education, The University of British Columbia, Vancouver
49. Korka, M. (2008), **Implementing the Modern Approach of Quality Assurance in Romanian Higher Education**, Editura Academia de Studii Economice, București
50. Korka, M. (2009), **Educație de calitate pentru piața muncii**, Editura Universitară București

51. Lawson, K. H. (1996), **Philosophy and Ethics in Adult Education en A.C. Tuijnman** (ed.) International Encyclopedia of Adult Education and Training, Pergamon Press
52. Macavei, E. (2001), **Pedagogie – teoria educației**, Editura Aramis, București
53. Mahbub ul Haq (1996), **Reflecții asupra dezvoltării umane**, Ediția I, Oxford University Press
54. Marga, A. (1999), **Educația în tranziție**, Editura Dacia, Cluj – Napoca
55. Marga, A. (2013), **Schimbarea lumii (geopolitică, globalizare, cultură)**, Editura Academiei Rmâne, București
56. Merriam, S. B., Brockett, R. G. (1997), **The Profession and practice of Adult Education**, Jossey-Bass, San Francisco
57. Mereuță, C. (2014), **Priorități strategice ale dezvoltării României la orizont 2025**, publicat de Economiaonline.ro/
58. Miroiu, A., Bratianu, C. (2000), **The Quality Assurance Policy in Higher Education**, Editura Paideia, București
59. Moreno, L., Vinaso Frago, A. (1997), **La educacion de personas adultas en Espana (siglos XIX-XX): Historia de una realidad cambinate y mltiforme**, en J. Garcia Carrasco (Coord.), Educacion de personas adultas, Ariel, Barcelona
60. Muga, M., Blaga, E. (2006), **Politici publice, Politici Sociale, Management Instituțional**, MMSSF, București
61. Murray, N. R. (1999), **Education: Free & Compulsory**, Ludwig von Mises Institute Auburn, Alabama
62. Neculau, A. (2004), **Educația adulților**, Editura Polirom, Iași
63. Olaru, M., Isaic-Maniu, A., Lefter, V., Pop, N.Al., Popescu, S., Drăgulescu, N., Roncea, L., Roncea, C. (2000), **Tehnici și instrumente utilizate în managementul calității**, Editura Economică, București
64. Oprean, C., Țițu, M. (2008), **Managementul calității în economia și organizația bazate pe cunoștințe**, Editura AGIR, București
65. Osoian, C. (2005), **Piața forței de muncă: restructurare-șomaj-ocupare. Teorii, politici și propuneri pentru România**, Dacia, Cluj-Napoca
66. Osoian, C., Zaharie, M. (2008), **Managementul muncii**, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
67. Paloș, R. (2007), **Învățarea la vârsta adultă**, Editura Didactică și Pedagogică, R.A. - București
68. Paloș, R., Sava, S., Ungureanu, D. (2007), **Educația adulților. Baze teoretice și repere practice**, Editura Polirom, București
69. Pană, M. (2009), **Educație și dezvoltare – economică**, teză de doctorat, Editura ASE, București
70. Pană, M. C. (2011), **Educație și libertate. Repere instituționale ale dezvoltării**, Editura ASE, București
71. Pană, M. C. (2011), **Educația de la instituțiile familiei la etatizare**, Editura ASE, București
72. Patrașcu, D. (2005), **Tehnologii educaționale**, Chișinău
73. Pânișoară, G., Pânișoară, I.O. (2005), **Managementul resurselor umane**, Editura POLIROM, București
74. Perț, S., Vasile, V. (2005), **Performanță și contraperformanță în educația permanentă din perspectiva cerințelor Strategiei de la Lisabona**, în vol. Economia românească în contextul integrării europene, Editura Junimea, Iași
75. Perț, S., Panduru, F. (2007), **Educația și formarea profesională pe tot parcursul vieții – o nouă paradigmă a învățării**, Institutul European din România, București

76. Pohoată, I., Popescu, C. (2007), **Capital uman, capital social și creștere economică**, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
77. Pohoată, I., (2002), **Strategii și politici europene de dezvoltare durabilă**, suport de curs, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Centrul de Studii Europene, Iași
78. Popescu, S., Bratianu, C. (2004) **Ghidul calității în învățământul superior**, Editura Universității București, București
79. Potter J. (1994), **Counseling Adult Students**, in **The International Encyclopedia of Education**, second edition, vol 12, Pergamon
80. Ristea, C. (2011), **Managementul serviciilor de ocupare și formare profesională**, CNFPPP, Râșnov
81. Rosenblatt, B. (2009), **Educația și formarea pentru adulți dintr-o perspectivă comparativă–înțelegerea diferențelor interstatale**, Munich: TNS Infratest Sozialforschung
82. Rusu, B. (2001), **Managementul Calității Totale în firmele mici și mijlocii**, Editura Economică, București
83. Rusu I. I. (2012), **Abordarea sistemică a procesului de formare profesională a adulților**, Editura Lumen, Iași
84. Scultz, T. P. (1993), **The Economic Value of Education**, Columbia University Press, Columbia
85. Sen, A. (2004), **Development as Freedom**, Editura Economică, București
86. Stănculescu, E. (2002), **Teorii sociologice ale educației**, Editura Polirom, Iași
87. Stănculescu, E. (2008), **Psihologia Educației – De la teorie la practică**, Editura Universitară, București
88. Stoica, M. A. (2012), **Quality of pre-university education assessment: dynamics, perspectives. Comparative study**, Teză de doctorat, A.S.E. București
89. Stoican, M. (2012), **Dezvoltarea capitalului uman în condițiile formării economiei inovatoare**, teză de doctorat, Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău
90. Suci, M. C. (2000), **Investiția în educație**, Editura Economică, București
91. Titmus, C. J. (1996), **Adult education: concepts and principles în A.C. Tuijnman** (coord.) **International Encyclopedia of Adult Education and Training** „OECD, Pergamon, Paris
92. Tudorică, R. (2007), **Managementul educației în context european**, Editura Meronia, București
93. Țiclea, A. (2007), **Dreptul Muncii**, Editura Global Lex , București
94. Usher, R. și Edwards, R. (1996), **Postmodernism and Education**, Routledge, London
95. Vintanu N. (1998), **Educația adulților**, Editura Didactică și Pedagogică, București
96. Zgreabă, I. E. (2011), **Educația în perspectivă economică, studii de caz România**, teză de doctorat, ASE, București

Articole, reviste, documente oficiale, rapoarte, studii

97. Arionesei, G., Burac, D. G., Neamțu, D. M., **Vranciu, L. E.** (2013) **Knowledge Economy and the Two New Resources: Education and Research**. Proceedings of the 2013 International Conference on Information, Business and Education Technology (ICIBET 2013), Beijing, China, ISI Thomson Web of Knowledge, DOI: 10.2991/icibet.2013.42
98. Arionesei, G., **Vranciu, L. E.**, Neamțu, D. M., Moroșan, A. A. (2014), **The Impact of Adult Education and Training on Sustainable Development and Tourism in Suceava County**, Revista de Turism – studii și cercetări în turism. Nr. 17/2014 <http://revistadeturism.ro/rdt/article/view/176>
99. Arionesei, G., Ichim, A., **Vranciu, L.** (2015) **The Role of Universities in the Development of Business Tourism**, Ecoforum Journal, Vol. 4, Nr. 1/2015, Link: <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/129/96>

100. Bîrzea C. și colectiv (1999), **National Report on Education for All**, Institutul de Științe ale Educației, București
101. Arionesei, G., Neamțu, D. (2012), **Quality in Education in a Knowledge-based Economy**, Proceedings of the 6th International Management Conference *Approaches in Organizational Management*, Editura ASE București, pp. 562-569
102. Bîrzea C. și alții (2001), **Lifelong Learning – a Priority of Educational Policies in România. Survey on Key Messages of EC Memorandum of Lifelong Learning**, Institutul de Științe ale Educației, București
103. Bratianu, C. (2003), **Quality Management Issues and Strategies in the Romanian Higher Education**, ARA Journal, nr. 28
104. Brătianu, C., Pop, N. A. (2007), **University Strategic Management and Marketing**, Revista Amfiteatru economic, nr. 22
105. Brătianu, C., (2008), **Strategies for Lifelong Learning and Organizational Knowledge**, Review of International Comparative Management, vol.9, No.2,
106. Cămășoiu, O. (2004), **Preocupări și tendințe actuale în UE privind impactul generat de imigrația forței de muncă din Europa Centrală și de Est**, Revista Economistul, 10 august 2004
107. Cămășoiu, O. (2004), **Previziuni asupra caracteristicilor și amplitudinii fenomenelor migrației și asupra efectelor acestora**, Revista Economistul, 10 august 2004
108. Cioban, G., Neamțu, D. (2014), **The Role of Education in Occupying the Workforce**, Educational Research International (ERInt), Vol.3, nr. 4, pp.73-80
109. Croitor (Tcaciuc), E. L., Hapenciuc, C.V., **Blanariu (Vranci), L. E., Neamțu, D. M. (2014), The Role of Emotional Intelligence and Efficiency in Multinational Financial Institutions**, Proceedings of the 14th European Conference on Knowledge Management - ECKM 2013 - Kaunas University of Technology, Kaunas, Lithuania, 5-6 September 2013 , published by Academic Conferences and Publishing International Limited Reading UK, 44-118-972-4148, ISI Accession Number: WOS:000343416000099, Link: http://issuu.com/acpil/docs/eckm2013-proceedings-issuu_vol_1
110. Croitor, E. L., Hapenciuc, C.V., **Vranci, L. E., Neamțu, D. M. (2014), The Contribution of Education and Training within Multinational Financial Institution**, 1st Strategica International Academic Conference - Bucharest, Romania, Book: Strategica: Strategic Thinking in a Changing World, Editors: Bratianu, C.; Zbucnea, A.; Pinzaru, F.; Dinu, M.; Oprea, D. A., ISI Accession Number: WOS:000361386300004, Link: http://strategica-conference.ro/wp-content/uploads/2013%20STRATEGICA_Proceedings.pdf#page=165
111. Dinu, V. (2007), **Quality management in the academic context**, Revista Amfiteatru economic, nr. 22
112. Hapenciuc, C. V., Burciu, A., Cioban, G. (2006), **Implementation of The System of The Management of Education Quality, Basic Requirement for UE Integration**, [http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1071866-](http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1071866)
113. Hapenciuc, C. V. (2002), **Studiul statistic al calității învățământului superior**, Editura Universității Suceava
114. Mihai, I. (2011), **Formarea profesională continuă, motor al dezvoltării economice și sociale**, Revista Colloquium politicum, Anul II, nr. 1, ianuarie-iunie 2011
115. Neamțu, D. (2012), **Education, an investment in human capital**, Journal of Economics and Business Research, VOL XVIII, No. 2, pp. 150-160
116. Neamțu, D.M., Cioban, G. ., **Vranci, L. E., (2013), The Role of the Social Capital in the Economic Development**, Conferința Internațională ICBE, Revista Management & Marketing – Challenges for the Knowledge Society, Vol. 8, Special Issue, Brașov

117. Neamțu, D., Burac, D., **Vranciu, L.** (2013), **Education and Challenges of the Contemporary World**, Proceedings of 3rd International Conference on Social Sciences and Society (ICSSS 2013), published in Advances in Education Research, Volume 32, Editura IERI, USA, pp. 297-302
118. Neamțu, D.M., Arionesei, G. ., **Vranciu, L. E.**, (2014), Investing in Human Capital, Premise of Economic Growth, Conferința Internațională Dezvoltare durabilă în condiții de instabilitate economică, Ediția a-III a, 20-21 iunie, Satu Mare, Link: http://conferinta.academiacomerciala.ro/CD2014/cd_cuprins_simpozion.htm
119. Pașa, F., Pașa, L. M., (2007), **Pregătirea profesională – factor ce departajează resursele umane**, în Revista Raporturi de munca, nr. 1 anul XI, ianuarie 2007
120. Rogojinaru, A., Hohan, I. (2007), **Ghid de bune practici pentru asigurarea calității utilizate de furnizorii VET în România**
121. Rumbo Arcas, B (2005), **Una formacion multicultural para el profesorado de personas adultas**, Revista Iberoamericana de Education (www.rieoei.org/boletin)
122. Rumbo Arcas, B. (2005), **Cuatro formas de entender la educacion de personas adultas**, Educacao Unisinos, vol. 9, nr. 1, Universidade do Vale Do Rio dos Sinos, Brasil
123. Rumbo Arcas, B. (2006), **La educacion de las personas adultas: un ambito de estudio e investigacion**, Revista de Educacion, 339, Ministerio de Educacion y Ciencia, Madrid (www.revistaeducacion.mec.es)
124. Rumbo Arcas, B. (2008), **Analisis politico de la educacion formal de las personas adultas: De la Ley General de Educacion a la LOE**, în Sarmiento, nr. 12, Universidade de Santiago e Universidade A Coruna
125. Rumbo Arcas, B. (2010), **La profesionalizacion de la educacion de las personas adultas**, Revista Iberoamericana de Educacion Digital, nr. 54/4 (www.rieoei.org/3492.htm)
126. Rumbo Arcas, B. (2013), **Tensiones y dilemas en la Educacion de personas adultas**, Revista de teoria de la Educacion, Educacion y Cultura en la Sociedad de la Informacion (TESI), nr. 14/2
127. Vasile, V., Prelipcean, G., Șandru, D. M., (2009), **Studiul nr. 4 Îmbunătățirea competențelor profesionale în rândul absolvenților și tinerilor: o șansă pentru viitor**, Institutul European din România, Proiect SPOS 2009 – Studii de strategie și politici, București
128. **Vranciu, L. E.** (2014), **Participation in the adult vocational training in Romania**, “Business Excellence” Proceedings of the 9th International Conference on Business Excellence (ICBE 2014), Editura Economică, București
129. **Vranciu, L. E.**, Arionesei, G. Neamțu, D. M. (2014), **The Evolution of Adult Training Process in Suceava County during 2004-2013, in the Tourism Field**, Adult Education In Universities: Local And Regional Perspectives SE Procedia Social and Behavioral Sciences LA English DT Proceedings Paper CT 4th International Conference on Adult Education, ISI Accession Number: 000345346000097, DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.07.675, Link: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814046035>
130. **Vranciu, L. E.**, Hapenciuc, C.V., Neamțu, D. M., Bejinaru, R. (2015), **The education and the vocational training of adults - vectors of the development of the intellectual**, Strategica International Academic Conference - Bucharest, 3rd Edition, Bucharest, Romania, Book: Local versus Global, Editors: Bratianu, C.; Zbucnea, A.; Pinzaru, F.; Vătămanescu, E.M.; Leon, R.D., Link: http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=5&SID=Z2LeGeosXpeAU8zlQoY&page=1&doc=1, ISI Accession Number: WOS:000372056200024

131. **Vranciu, L. E., Hapenciuc, C.V., Arionesei, G. (2015), Participation of Adults from the Countries which Joined the European Union in 2004 in Lifelong Learning and the Comparison with the Situation in Romania**, The Proceedings of the International Conference Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, Vol. No. 2, 2015, Link: <http://www.upm.ro/gidni2/?pag=GIDNI-02/vol02-Pse>
132. **Costin, A., Hohan, I., (2009), Proiect POS DRU Calisis, Analiza sistemului actual de asigurare a calității în formarea profesională sub aspecte de ordin legislativ, administrativ și operațional. Studiu privind asigurarea calității în formarea profesională continuă**, București
133. **XXX (2003) Comisia Europeană Education and Formation 2010, Communication de la Commission**, COM Bruxelles, noiembrie 2003
134. **XXX (2008) Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliul European, Comitetul Economic și Social al Europei și Comitetul Regiunilor, “Un cadru strategic actualizat pentru Cooperare Europeană în educație și formare”**
135. **XXX (2010) Comunicarea Comisiei Europene „O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”**
136. **XXX (2009) Comparisons of International Quality Assurance Systems for Vocational Education and Training**, Commonwealth of Australia
137. **XXX (2009) Concluziile Consiliului European din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020)**
138. **XXX (2004) Decizia nr. 2241/2004/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 de instituire a unui cadru comunitar unic pentru transparența calificărilor și competențelor (Europass)**
139. **XXX Declaration de Copenhagen des Ministres en charge de l'EFPP et de la Commission Européenne**, Bruxelles, noiembrie 2002
140. **XXX Developing the adult learning sector Quality in the Adult Learning Sector**, Final report (2013) (Open Call for tender EAC/26/2011), Zoetermeer
141. **XXX (2011), Educația formală pentru adulți: Politici și uzanțe în Europa**, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură
142. **XXX (2009), Ghid de bune practici în asigurarea calității educației și formării profesionale în învățământul profesional și tehnic**, CNDIPT, București
143. **XXX (2011) Metodologia implementării Cadrului European de Referință pentru Asigurarea Calității în formarea profesională (EQARF) în învățământul profesional și tehnic din România**, CNDIPT, București
144. **XXX (2009) Proiect POS DRU Calisis, Modele și bune practici aplicate în asigurarea calității în FPC în statele membre UE, dar și la nivel internațional**, București
145. **XXX (2007) Observatorul național al ocupării și formării profesionale a forței de muncă Reglementări europene în domeniul ocupării forței de muncă și formării profesionale**, București,
146. **XXX (2011) Plan de recomandări pentru îmbunătățirea sistemului de asigurare a calității al furnizorilor de formare profesională continuă**, CNDIPT, București
147. **XXX (2008) Propunere de Recomandare a Parlamentului European și a Consiliului privind instituirea unui Cadru European de Referință pentru Asigurarea calității în Educație și Formare Profesională**
148. **XXX (2013) Quality Assurance in Qualifications Frameworks**, Conference Proceedings, Dublin Castle

149. XXX (2006) **Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning**
150. XXX (2008) **Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții**
151. XXX (2009) **Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 iunie 2009 privind stabilirea unui sistem european de credite pentru educație și formare profesională (SECEFP)**
152. XXX (2009) **Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 18 iunie 2009 privind stabilirea unui cadru european de referință pentru asigurarea calității în educație și formare profesională**
153. XXX (2008) **România – Raport național privind educația adulților (EA)**, București
154. XXX (2012), Proiect Leonardo da Vinci, **Set de instrumente pentru Dezvoltarea Asigurării Calității pentru Furnizorii VET**, CNDIPT, București
155. XXX (2005) **Strategia pe termen scurt și mediu pentru formare profesională continuă, 2005 – 2010**, H.G. Nr. 875 din 28 iulie 2005
156. XXX (2013) **Strategia națională pentru formarea profesională a adulților 2014 – 2020** (draft, 02.07.2013)
157. XXX (2014) **Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014 - 2020**
158. XXX (2014) **Strategia formării profesionale din România pentru perioada 2014 - 2020**
159. XXX (2013) **Studiu privind importanța și beneficiile formării profesionale continue**, CNDIPT, București
160. XXX (2009) Proiect POS DRU Calisis, **Trecerea în revistă a sistemului actual de FPC din România, privind aspectele legislative, administrative, operaționale și ecartul față de cerințele EQARF VET**, București

Documente legislative

161. Hotărârea Guvernului nr. 522/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților;
162. Hotărârea Guvernului nr. 887/2004 pentru modificarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 522/2003;
163. Hotărârea Guvernului nr. 1.829/2004 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 522/2003;
164. Hotărârea Guvernului nr. 174/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare;
165. Hotărârea Guvernului nr. 278/2002 pentru aprobarea Procedurilor privind accesul la măsurile pentru prevenirea șomajului, modalitățile de finanțare și instrucțiunile de implementare a acestora, cu modificările și completările ulterioare;
166. Hotărârea Guvernului nr. 377/2002 pentru aprobarea Procedurilor privind accesul la măsurile pentru stimularea ocupării forței de muncă, modalitățile de finanțare și instrucțiunile de implementare a acestora, cu modificările și completările ulterioare;
167. Hotărârea Guvernului nr. 759/2002 pentru aprobarea Planului național de acțiune pentru ocuparea forței de muncă 2002-2003;
168. Hotărârea Guvernului nr. 588/2004 pentru aprobarea Planului național de acțiune pentru ocuparea forței de muncă 2004-2005;

169. Hotărârea Guvernului nr. 1.386/2004 privind aprobarea Strategiei naționale pentru ocuparea forței de muncă 2004-2010;
170. Hotărârea Guvernului nr. 875/2005 privind aprobarea Strategiei pe termen scurt și mediu pentru formare profesională continuă, 2005-2010;
171. Hotărârea Guvernului nr. 234/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă;
172. Hotărârea Guvernului nr. 1352/2010 privind aprobarea structurii Clasificării ocupațiilor din România – nivel grupă de bază, conform Clasificării internaționale standard al ocupațiilor – ISCO 08, cu modificările și completările ulterioare;
173. Hotărârea Guvernului nr. 556/2011 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru calificări;
174. Hotărârea nr. 3 din 11 martie 2015 a Consiliului de Administrație al Autorității Naționale pentru Calificări – ANC, Instrucțiuni de întocmire și prezentare a documentației de către furnizorul de formare profesională în vederea autorizării
175. Hotărârea Guvernului nr. 80/01.03.2018 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă
176. Instrucțiunile ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 67/2004 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 9.368/2004 privind aplicarea Ordinului ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 353/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.202/2003 pentru aprobarea Metodologiei de autorizare a furnizorilor de formare profesională a adulților;
177. Instrucțiunea nr. 4 din 25.01.2018 privind selecția evaluatorilor de furnizori și programe de formare profesională și a specialiștilor pe domenii ocupaționale, din afara furnizorului de formare profesională, desemnați în comisiile de examinare și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească formatorii, emisă de Ministerul Muncii și Justiției Sociale
178. Legea nr. 132/1999 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național al Calificărilor și al Formării Profesionale a Adulților;
179. Legea nr. 253/2003 pentru modificarea și completarea Legii nr. 132/1999 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților
180. Legea nr. 559/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 132/1999 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Național de Formare Profesională a Adulților;
181. Legii nr. 279 / 2005 privind ucenicia la locul de muncă
182. Legea nr. 84/1995 a învățământului, republicată cu modificările și completările ulterioare;
183. Legea nr. 133/2000 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 102/1998 privind formarea profesională continuă prin sistemul educațional;
184. Legea nr. 53/2003 – Codul Muncii;
185. Legea nr. 130/1996 privind contractul colectiv de muncă, republicată, împreună cu ultimul contract colectiv de muncă unic la nivel național;
186. Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare;
187. Legea nr. 202/ 2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, cu modificările și completările ulterioare;
188. Legea nr. 279/2005 privind ucenicia la locul de muncă;
189. Legea nr. 1/2011, Legea educației naționale cu modificările și completările ulterioare;
190. Legea nr. 62/2011, legea dialogului social, cu modificările și completările ulterioare;
191. Legea nr. 167/2013 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților.

192. Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, republicată;
193. Ordonanța Guvernului nr. 76/2004 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților;
194. Ordonanță de urgență nr. 96/2016 din 8 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniile educației, cercetării, formării profesionale și sănătății;
195. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 353/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.202/2003 pentru aprobarea Metodologiei de autorizare a furnizorilor de formare profesională a adulților;
196. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 80/2005 și al ministrului educației și cercetării nr. 3.328/2005 pentru modificarea și completarea Metodologiei de autorizare a furnizorilor de formare profesională a adulților, aprobată prin Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 353/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.202/2003 pentru aprobarea Metodologiei de autorizare a furnizorilor de formare profesională a adulților;
197. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 501/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.253/2003 pentru aprobarea Metodologiei certificării formării profesionale a adulților;
198. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 77/2005 și al ministrului educației și cercetării nr. 3.327/2005 pentru modificarea și completarea Metodologiei certificării formării profesionale a adulților, aprobată prin Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 501/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.253/2003;
199. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 673/2006 și al ministrului educației și cercetării nr. 5395/2006 pentru modificarea și completarea Metodologiei certificării formării profesionale a adulților, aprobată prin Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 501/2003 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5.253/2003;
200. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 35/2004 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 3.112/2004 pentru aprobarea Nomenclatorului calificărilor pentru care se pot organiza programe finalizate cu certificate de calificare;
201. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 59/2004 și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 3.175/2004 privind aprobarea organizării de programe de formare profesională pentru dobândirea de competențe în ocupațiile pentru care nu există standarde ocupaționale;
202. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 468/2004 și al ministrului educației și cercetării nr. 4.543/2004 pentru aprobarea Procedurii de evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale;
203. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 81/2005 și al ministrului educației și cercetării nr. 3.329/2005 pentru modificarea și completarea Procedurii de evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte căi decât cele formale;
204. Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 138/1995 și al președintelui Comisiei Naționale pentru Statistică nr. 1.949/1995 privind aprobarea Clasificării ocupațiilor din România (COR);
205. Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 270/2002 și al președintelui Institutului Național de Statistică nr. 273/2002 privind aprobarea Procedurii de actualizare a nomenclatorului Clasificarea ocupațiilor din România;

206. Ordonanța Guvernului nr. 102/1998 privind formarea profesională continuă prin sistemul educațional, aprobată cu modificări prin Legea nr. 133/2000;
207. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 701/2003 pentru desemnarea instituției care să recunoască automat documentele care dovedesc calificarea dobândită în străinătate, în afara sistemului de învățământ, de cetățeni români sau cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și ai statelor aparținând Spațiului Economic European;
208. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 27/2005 privind modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 701/2003 pentru desemnarea instituției care să recunoască automat documentele care dovedesc calificarea dobândită în străinătate, în afara sistemului de învățământ, de cetățeni români sau cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și ai statelor aparținând Spațiului Economic European;
209. Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 410/2005 privind modificarea anexei nr. 3 la Ordinul ministrului muncii, solidarității sociale și familiei nr. 701/2003 pentru desemnarea instituției care să recunoască automat documentele care dovedesc calificarea dobândită în străinătate, în afara sistemului de învățământ, de cetățeni români sau cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și ai statelor aparținând Spațiului Economic European;
210. Ordinul nr. 51/2007 al ministrului muncii, solidarității sociale și familiei pentru aprobarea Procedurii de atestare a calificării – pregătire și experiență profesională – dobândite în România, în afara sistemului național de învățământ, de către cetățenii români care doresc să desfășoare activități, în mod independent, sau ca salariați, pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene;
211. Ordinul nr. 5428/2011 al ministrului educației pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Autorității Naționale pentru Calificări;

Resurse web

1. <http://www.anc.edu.ro/index.php?page=comitete-sectoriale>
2. http://www.anc.edu.ro/uploads/images/info_utile/ROF_CAJ.pdf
3. [http://www.anc.edu.ro/uploads/images/Calitate/HG_aprobare_metodologie_de_implem
entare.pdf](http://www.anc.edu.ro/uploads/images/Calitate/HG_aprobare_metodologie_de_implem
entare.pdf)
4. <http://www.anc.edu.ro/uploads/images/RNCECCP.pdf>
5. http://www.anc.edu.ro/uploads/SO/SO_Eval%20Sist%20FPC.verif.%20GP%21.pdf
- 6.
7. <http://www.anofm.ro/scurt-istoric-al-serviciilor-publice-de-ocupare>
8. <http://www.anpcdefp.ro/anpcdefp.php?id=1&link=15>
9. http://www.anpcdefp.ro/userfiles/EQF_recomandare_ro.pdf
10. <http://bookshop.europa.eu/ro/on-the-way-to-2020-pbTIRF13002/>
11. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/128RO.pdf
12. [http://eur-lex.europa.eu/legal
content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(01\)&from=RO](http://eur-lex.europa.eu/legal
content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(01)&from=RO)
13. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV:ef0016>
14. [http://europa.eu/abouteu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/cedefop/
index_ro.htm](http://europa.eu/abouteu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/cedefop/
index_ro.htm)
15. <http://www.gnac.ro/>
16. http://www.irea.ro/ro/images/publicatii/introductura_in_ea.pdf
17. <http://www.irea.ro/ro/>
18. <http://www.insse.ro/cms/ro/content/prezentare-generală>
19. <http://www.ise.ro/istoric-si-misiune>

20. <https://standardizare.wordpress.com/2011/01/11/>
21. <http://www.tvet.ro/index.php/ro/despre-noi/48.html>
22. <http://www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/4.8.4.%20Anexa%201.pdf>
23. <http://www.tvet.ro/Anexe/4.Anexe/4.8.4.%20Anexa%203.pdf>
24. http://www.unesco.org/education/nfsunesco/pdf/JOMTIE_F.PDF